

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA
Katedra cestovního ruchu

**Technická analýza obchodovatelných nástrojů a její
využití na burzách**
bakalářská práce

Autor: Vladislav Posekaný
Vedoucí práce: Ing. Věra Nečadová
Jihlava 2009

Anotace

Tato bakalářská práce má za úkol bližší seznámení s možnostmi obchodování na burze. Teoretická část je věnována burzám samotným s podrobnějším popisem Burzy cenných papírů Praha. V praktické části jsou vysvětleny základní pojmy potřebné k pochopení této problematiky a podrobně představeny indikátory technické analýzy, z kterých si pak každý může vytvořit svůj obchodní systém.

Klíčová slova

Technická analýza, obchodní systém, obchodní příkazy, burza, fundamentální analýza, indikátory

Annotation

The objective of bachelor thesis is to reach closer familiarization with chances of trading at Change. Theoretical part of this thesis is aimed at market itself with more specific description of Prague stock exchange. At practical part of bachelor thesis the elementary expressions needed to understand the problem are described and indicators of technical analysis are closely introduced to make a chance for everybody to create their own business system.

Key words

Technical analysis, trade systém, trade orders, fundamental analysis, indicators

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí mé práce, paní Ing. Věře Nečadové, za její čas, cenné rady a ochotu při odborném vedení bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výtěžku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 16. 12. 2009

Podpis

Obsah

1	Teoretická část	8
1.1	Vznik a vývoj světového burzovníctví	8
1.2	Počátky burzovníctví v Čechách.....	9
1.3	Historie Burzy cenných papírů Praha.....	10
1.4	Burzovní systémy na Burze cenných papírů Praha	11
1.5	Hlavní trh.....	12
1.6	Vedlejší trh	13
1.7	Volný trh.....	13
1.7.1	Podmínky pro přijetí cenného papíru na volný trh	14
1.7.2	Informační povinnosti	15
1.7.3	Poplatky.....	15
1.8	Nový trh.....	15
1.8.1	Podmínky vstupu.....	16
1.9	Komodity a jejich historie	16
1.10	Termíny dodání	19
1.11	Futures kontrakty	20
1.12	Typy spekulantů	20
1.13	Komoditní burzy	21
1.14	Regulace komoditních obchodů	22
2	Praktická část	23
2.1	Typy tržních příkazů.....	23
2.1.1	Limitní příkaz (Limit Order).....	23
2.1.2	Příkaz „nebo lépe“ (Or Better Order - OB).....	23
2.1.3	Tržní příkaz při dotyku (Market if Touched – MIT).....	23
2.1.4	Stop příkaz (Stop Order)	24
2.1.5	Stop Limit příkaz (Stop Limit Order - SLO).....	24

2.1.6	Stop Close Only příkaz (SCO)	24
2.1.7	Tržní příkaz při open (Market On Opening – MOO)	24
2.1.8	Tržní příkaz při close (Market On Close – MOC)	24
2.1.9	Fill Or Kill příkaz (FOK)	25
2.1.10	One cancels the other příkaz (OCO)	25
2.2	Základní informace pro každého začínajícího tradera	25
2.2.1	Býci a medvědi.....	25
2.2.2	Tick	25
2.2.3	Finanční páka.....	25
2.2.4	Poziční a intradenní obchodování.....	26
2.2.5	Trhy na kterých můžeme obchodovat, jejich výhody a nevýhody	28
2.2.6	Backtesty – základ úspěšného tradera	28
2.3	Základní pojmy	31
2.3.1	Volume	31
2.3.2	Open Interest	32
2.3.3	Slippage	32
2.3.4	Open Range	33
2.3.5	Gapy	34
2.3.6	Stop loss a Profit target	34
2.3.7	Timeframe	35
2.3.8	Který typ grafu používat?	36
2.3.9	Jaký timeframe používat?.....	37
2.4	Indikátory	39
2.4.1	Resistance.....	39
2.4.2	Support.....	40
2.4.3	Klouzavé průměry.....	42
2.4.4	RSI Indikátor	48

2.4.5	Williams %R a RMI	50
2.4.6	CCI (Commodity Chanel Index)	50
2.5	Stop-loss blíže.....	52
2.6	Money management	54
2.7	Psychologie obchodování	54
2.8	Shrnutí praktické části	55
3	Závěr	57
	Seznam použité literatury	58

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je seznámit čtenáře s faktem, že v dnešní době, již může obchodovat na burze téměř každý, protože dnes není obchodování na burze výsadou pouze několika vyvolených, jak to můžeme vidět v amerických filmech, ale aktivně obchodovat a to i s velmi dobrými výsledky, může v dnešní době téměř každý.

Toto téma jsem si vybral, hlavně proto, že se sám obchodování aktivně věnuji déle než tři roky. Touto myšlenkou jsem se zabýval již na střední škole na Obchodní akademii v Jihlavě, ale vzhledem k tomu, že jsem musel veškeré informace k tomuto tématu ze začátku hledat pouze sám, tak téměř 2 roky trvalo, než jsem mohl začít opravdu aktivně obchodovat, proto také vznikla tato bakalářská práce, jako takový malý návod, jak člověk může začít obchodovat na burze. Dnes mám ve svém okolí další 2 lidi, kteří se tímto také zabývají, a musím říci, že i z hlediska psychologie je dobré někoho takového mít, protože můžete vzájemně probírat své úspěchy, neúspěchy a vyvodit z toho nějaké závěry.

K tomu, aby člověk vůbec mohl začít obchodovat, je potřeba proniknout do fungování jednotlivých burz, tomu se věnuje první kapitola. Část bakalářské práce se bude věnovat fundamentální analýze, ale hlavně půjde o detailnější rozbor analýzy technické. V té budou popsány jednotlivé příkazy, dále budou zmíněny základní pojmy v tradingu, jako je medvědí trh, býčí trh, dále finanční páka, rozdíl mezi intradenním a pozičním obchodníkem atd.

Hlavní metody použité v bakalářské práci spočítají především v praktickém použití různých indikátorů. Jde o jejich různé variace a používání dvou a více stejných indikátorů s různým nastavením pro lepší filtraci jednotlivých signálů ke vstupu do obchodu. Vrcholem těchto metod je spojení několika různých indikátorů, čím si vytvoříme vlastní obchodní systém. Mezi tyto indikátory patří například klouzavé průměry, SRI indikátory a jejich variace, William%R, RMI a nakonec na CCI. Tyto indikátory můžeme také doplnit dalšími metodami, které nám mohou pomoci lépe poznat vstupní i výstupní signály. Tyto metody by se daly označit jako přímé čtení z grafů. Jde o tzv. patterny. Ty jsou popsány velmi dobře v různé odborné literatuře. Zjednodušeně lze říci, že grafy mají občas podobný vývoj a na základě toho, že v grafu

vidíme něco, co jsme mohli vidět již dříve, můžeme soudit, jak se trh bude dále chovat. Existují poměrně jednoduché jako je dvojitý vrchol či dvojitě dno, ale můžeme se setkat s opravdu velmi složitými patterny, jakou jsou například Eliotovy vlny. Obchodovat pouze na základě patternů bez jakýchkoliv indikátorů se dnes již moc nedoporučuje. K lepšímu pochopení je každý pater i indikátor v bakalářské práci doplněn praktickou ukázkou v podobě grafu.

Závěr bakalářské práce se bude věnovat výstupům z obchodů, money managementu a psychologii obchodování.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vznik a vývoj světového burzovníctví

Pojem burza pochází z latinského slova "bursa", což znamená peněženka, měšec, váček. Je zajímavé, že právě měšce zlata hrály na počátku burzovníctví jen malou roli. Vznik a vývoj burz souvisí se vznikem a rozvojem tržního hospodářství. Burza jako zvláštní druh trhu vzniká, až když se na trhu objevuje zastupitelné zboží, což byly zpočátku cenné papíry ve formě směnek. Význam těchto prvních burz byl pouze místní a jejich základem byly obchody směnečné s mincemi.

První období vzniku a vývoje burz v Evropě začíná ve 12. a 13. století v italských městech jako např. Lucca, Janov, Florencie, Benátky a Miláno. Pojem "burza" se poprvé začíná používat v belgických Bruggách ve Flandrech, kde se pravidelně scházejí florentští, benátské a noršské kupci na obchodních schůzkách, které se nazývají "de beurse" podle domu patricijské rodiny Van de Beurse. Po úpadku Brugg bylo burzovní zařízení přeneseno do Antverp, kde byla v roce 1531 vybudována první zvláštní burzovní budova. V prvním období vývoje burz byly předmětem burzovních obchodů jen směnky a mince.

V druhém období vývoje burz, které začíná rokem 1531 a končí založením amsterdamské burzy v roce 1631, se začínají burzy jako organizované instituce rozšiřovat po celé západní Evropě.

Začátek období vzniku moderních burz je spojen s amsterdamskou burzou, která začíná používat techniky moderních obchodů a burzovní spekulace, zejména s rozvojem nových druhů cenných papírů - akcií a dluhopisů. S rozvojem tržních vztahů vznikají významné burzy jako je berlínská burza založená v roce 1739, newyorská (1792), Corn Exchange v Londýně v r. 1745 a další. Ve 20. století klesá význam lokálních burz a vzrůstá význam velkých mezinárodních burz. S rozvojem výpočetní techniky dochází k zásadnímu průlomů v dosavadním chápání burzovních obchodů.¹

¹POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.2 Počátky burzovníctví v Čechách

Počátky české burzy sahají do poloviny 19. století. V té době se obchodovalo s komoditami na Koňském trhu a na Senovážném náměstí. K prvnímu organizovanému obchodu se zbožím došlo v Praze v roce 1861 založením tzv. Produktenhalle. Za účasti Obchodní komory byla v témže roce při této společnosti založena burza peněžní, na zboží a plodiny. Vzhledem k nízkému počtu účastníků však byla již po roce uzavřena.

Teprve pokusy z roku 1871 měly trvalý úspěch. Podnětem se stalo prohlášení významných osobností pražského hospodářského světa v čele s velkoobchodníkem s cukrem Aloisem Olivou. Na základě tohoto prohlášení byly zajištěny finanční prostředky na založení a provoz burzy. Na pražské burze se původně obchodovalo jak s cennými papíry, tak se všemi druhy zboží, včetně obilí a ostatních zemědělských plodin. Velmi úspěšná byla pražská burza při soustředování obchodu s cukrem. Pro tento druh zboží byla střediskem pro celé Rakousko-Uhersko. Po první světové válce však tento druh obchodů ustoupil a obchodovalo se již výlučně s cennými papíry.

Meziválečné období se stalo pro pražskou burzu obdobím největšího rozmachu, když svým významem dokonce překonala burzu vídeňskou. Toto období prosperity bylo přerušeno příchodem druhé světové války, která znamenala pro pražskou burzu konec obchodování na více než 60 let. Na úspěšnou a bohatou tradici mohlo být navázáno až po pádu komunismu, kdy se 6. dubna 1993 uskutečnily na parketu burzy první obchody.

V květnu 1991 vznikl Přípravný výbor pro založení Burzy cenných papírů. Nová společnost, kterou tvořilo osm bankovních domů, se 24. srpna 1992 transformovala na sdružení. Na základě přijetí zákona o burze se toto sdružení později přeměnilo na obchodní společnost Burza cenných papírů Praha, a.s., která byla 24. listopadu 1992 zapsána do obchodního rejstříku. Obchody na ní se staly skutečností 6. dubna 1993. Po roce sestavuje burza svůj oficiální index PX 50. V květnu 1998 se rozhoduje podpořit slabou likviditu a objemy obchodů zahájením obchodování v systému SPAD.²

²POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.3 Historie Burzy cenných papírů Praha

24.11.1992	Vznik Burzy cenných papírů Praha, a.s.
06.04.1993	Zahájení obchodování se 7 emisemi cenných papírů
22.06.1993	Uvedení 622 emisí akcií z 1. Vlny kuponové privatizace na burzovní trh
13.07.1993	Uvedení 333 emisí akcií z 1. Vlny kuponové privatizace na burzovní trh
05.04.1994	Zahájení výpočtu oficiálního burzovního indexu PX 50
01.03.1995	Uvedení 674 emisí akcií z 2. Vlny kuponové privatizace na burzovní trhy
06.04.1995	Zavedení 2 souhrnných indexů PX-GLOB a PXL a 19 oborových indexů
01.09.1995	Zavedení nového členění burzovních trhů na hlavní a vedlejší (původně kotovaný trh) a volný trh (původně nekotovaný trh)
15.03.1996	Zahájení obchodování v systému KOBOS (průběžné obchodování při proměnlivé ceně) s 5 emisemi akcií a 2 emisemi obligací
05.01.1998	Převedení 35 společností z hlavního trhu na vedlejší trh z důvodu nesplnění stanovené výše likvidity na centrálním trhu
25.05.1998	Zahájení obchodování v systému SPAD (Systém pro podporu trhu akcií a dluhopisů)
04.01.1999	Zavedení nového, kontinuálně propočítávaného, indexu PX-D, zahájení kontinuálního výpočtu PX 50
20.09.1999	Vyřazení 75 emisí akcií z volného trhu
02.05.2000	Zahájení realizace projektu Jednotné knihy objednávek (JAKO)
14.06.2001	Přijetí burzy za přidruženého člena Federace evropských burz (FESE)
01.10.2002	Zahájení obchodování s první zahraniční akciovou emisí ERSTE BANK
01.05.2004	Řádné členství burzy ve FESE v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie

8.06.2004	Zahájení obchodování s první primární akciovou emisí ZENTIVA
08.12.2005	Objemy obchodů v průběhu roku poprvé překročili bilionovou hranici, celkový objem obchodů za rok 2005 dosáhl 1041,2 mld. Korun
17.03.2006	Poslední den výpočtu indexů PX 50 a PX-D, které jsou nahrazeny souhrnným indexem PX.
04.10.2006	Zahájení obchodování s investičními certifikáty
05.10.2006	Zahájení obchodování s futures
07.12.2006	Zahájení obchodování s primární akciovou emisí ECM
11.12.2006	Začátek obchodování s warranty na oficiálním volném trhu
18.12.2006	Zahájení obchodování s primární akciovou emisí PEGAS NONWOVENS

Tabulka 1: Historie burzy cenných papírů Praha

(<http://www.finance.cz/kapitalovy-trh/informace/burza-praha/udalosti/>)

1.4 Burzovní systémy na Burze cenných papírů Praha

Jsou burzy významné a méně významné. Zejména ty z druhé skupiny, do které v celosvětovém měřítku řadíme i Burzu cenných papírů Praha, trpí nedostatečnou likviditou u celé řady cenných papírů. Segment SPAD nejlídnější akcie na trhu.

SPAD (celým jménem Systém pro Podporu trhu Akcií a Dluhopisů) je nejvýznamnější na BCPP. V jeho rámci se obchoduje pouze s vybranými cennými papíry a to ještě pouze s jejich standardním množstvím v tzv. lotech. Nakupovat či prodávat tak lze pouze standardní množství cenných papírů, případně jeho dvoj-, troj-, resp. čtyřnásobek.

Na zařazení cenného papíru do segmentu SPAD neexistuje právní nárok. Hlavní podmínkou pro zařazení je, že pro daný titul jsou stanoveni alespoň tři tvůrci trhu. Tvůrce trhu (market maker) je člen burzy, který s ní má uzavřenou smlouvu o vykonávání činnosti tvůrce trhu na vybrané emise. V současnosti se mezi tvůrce trhu řadí například obchodníci s cennými papíry Atlantik Finanční trhy či Patria Finance

nebo banky (Komerční banka, ING Bank, Česká spořitelna). Každý tvůrce trhu může vykonávat svou činnost v rámci více emisí.

Obchodování v Systému pro podporu trhu akcií a dluhopisů je rozděleno do dvou hlavních fází - otevřenou a uzavřenou. V průběhu otevřené fáze od 9:30 do 16:00 hodin zveřejňují všichni tvůrci trhu povinně ceny nákupu a prodeje těch cenných papírů v segmentu SPAD, pro které vykonávají činnost tvůrce trhu. Na základě tohoto zveřejnění je na trhu průběžně stanovována nejvyšší nákupní a nejnižší prodejní cena (tzv. nejlepší kotace). Nejlepší kotace ovlivňuje uzavírané obchody na trhu. Obchodovat lze jen v povoleném rozpětí vymezeném nejlepší kotací rozšířenou o 0,5 % oběma směry. Po dobu uzavřené fáze nejsou již tvůrci trhu povinni zveřejňovat žádné nákupní či prodejní ceny. Obchody mohou být všemi členy burzy uzavírány jen v rámci povoleného rozpětí, které je vymezeno nejlepší kotací v okamžiku ukončení otevřené fáze rozšířenou o 5 % oběma směry.³

³POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.5 Hlavní trh

Hlavní trh je jedním ze dvou prestižních trhů Burzy cenných papírů Praha. Co do informační povinnosti a přijímacího řízení je srovnatelný s trhem vedlejším. Základní odlišnost najdeme v objemu a likviditě obchodů. Průměrný denní objem obchodů činí v období jednoho roku minimálně 1 mil. Kč. Pro přijetí cenného papíru na hlavní trh je nutné kromě zaplacení poplatku ve výši 50.000 Kč splnit i další podmínky. Objem části emise vydané na základě veřejné nabídky je alespoň 200 mil.

Cenné papíry investičních fondů se objeví na hlavním trhu, pokud jejich základní jmění převyšší 500 milionů korun. Vydavatelé cenných papírů musí dále pravidelně poskytovat každé čtvrtletí informace o svém hospodaření.

⁴POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.6 Vedlejší trh

Společně s hlavním trhem jde o prestižní trh Burzy cenných papírů Praha. Jeho poslání je v podstatě podobné jako u trhu hlavního, je však na rozdíl od něj určen pro méně likvidní emise. V souboru obchodovaných cenných papírů převažují tentokrát akcie a podílové listy fondů. Emitenti se rekrutují z řady těch, kteří zaplatí poplatek 50.000 Kč a splní následující podmínky:

- Doba podnikatelské činnosti je delší než 2 roky
- Objem části emise vydané na základě veřejné nabídky přesahuje 100 mil. Kč a na celkové emisi zaujímá alespoň 15%.
- Základní kapitál fondu, který chce emitovat cenné papíry, přesahuje 250 mil. Kč.

Stejně jako na hlavním trhu se po vydavatelích cenných papírů vyžaduje poskytování čtvrtletních a ročních výsledků, zasílání informací z valných hromad a s vlivem na kurzy, jakožto zasílání výročních zpráv.⁵

⁵POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.7 Volný trh

Volný, původně nekotovaný trh, je určen pro emise, jejichž emitenti nemusí, na rozdíl od ostatních trhů, poskytovat burze takové množství informací, jako emitenti na prestižních trzích burzy. Na tento trh podávají žádosti o přijetí obvykle společnosti, které nechtějí plnit rozsáhlou informační povinnosti, platit vyšší poplatky nebo společnosti, jejichž emise zatím nesplňují podmínky nutné pro přijetí na jiný trh burzy.⁶

⁶POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.7.1 Podmínky pro přijetí cenného papíru na volný trh

Pro přijetí emise na volný trh jsou stanoveny Burzovními pravidly tyto podmínky, které musí emise splňovat. Tou základní je převoditelnost emise bez omezení a další zákonné podmínky. Burzovní komora je oprávněna stanovit další podmínky přijetí.

Samotná registrace se provádí na základě žádosti o přijetí, kterou podává emitent nebo jím pověřený člen burzy. Žádost musí obsahovat základní identifikační údaje o emitentovi a emisi s uvedením tuzemského nebo zahraničního veřejného trhu, na kterém je emise obchodována. Součástí žádosti musí být rovněž následující přílohy:

- doklad o přidělení ISIN
- plná moc emitenta, žádá-li o přijetí jménem emitenta předkládající člen
- prospekt schválený Komisí pro cenné papíry s uvedením data, způsobu a místa jeho uveřejnění
- doklad SCP o zaregistrování emise v případě zaknihovaných cenných papírů nebo u listinných cenných papírů 4 vzory listinného cenného papíru
- u dluhopisů též emisní podmínky v elektronické podobě a smlouvu emitenta s bankou nebo jinou oprávněnou osobou, jejímž prostřednictvím bude emitent vyplácet výnosy a jejímž prostřednictvím mohou majitelé uplatňovat svá práva
- společenská smlouva nebo stanovы emitenta
- doklad o uveřejnění účetních závěrek za poslední tři roky

O žádosti rozhoduje burzovní výbor pro kotaci a rozhodnutí o přijetí se zveřejňuje. O vyloučení cenného papíru z obchodování rozhoduje příslušný burzovní orgán.⁷

⁷POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.7.2 Informační povinnosti

Poslední novelou Podmínek přijetí cenného papíru k burzovnímu obchodu na volném trhu došlo v návaznosti na poslední novely některých zákonů (především zákona o cenných papírech, obchodního zákoníku, zákona o dluhopisech) k úpravě informační povinnosti také na tomto trhu. Čl. 7 výše uvedených pravidel obsahuje celou řadu informačních povinností. Jedná se například o povinnost zasílat na burzu výroční zprávu do 4 měsíců po skončení kalendářního (příp. hospodářského) roku, pololetní zprávu nejpozději do 1 měsíce po skončení pololetí, informace o svolání valné hromady, oznámení o rozhodnutí emitenta o zrušení registrace na veřejném trhu včetně informací týkajících se veřejného návrhu, návrhy změn společenských smluv nebo stanov společnosti a celou řadu dalších informací, které mohou vyvolat významnou změnu kurzu cenného papíru nebo zhoršit schopnost emitenta plnit závazky z cenného papíru. Oproti prestižním trhům burzy však není informační povinnost na volném trhu tak rozsáhlá.⁸

⁸POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.7.3 Poplatky

Společnosti, které mají zájem o registraci svých cenných papírů na volném trhu burzy platí pouze jednorázový poplatek za přijetí svých cenných papírů k obchodování ve výši 5.000 Kč.⁹

⁹POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.8 Nový trh

Nový trh je zřejmě nejzajímavějším trhem pražské burzy. Důvodem je jeho neustálá prázdnota. V tomto segmentu se totiž neobchoduje doposud s ani jedním titulem. Trh je

určen pro mladé, rychle expandující společnosti, pro podniky se špičkovou technologií. Trh je prázdný možná i pro přísné nároky na emitenty.¹⁰

¹⁰POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.8.1 Podmínky vstupu

Základními podmínkami pro přijetí cenného papíru na nový trh je:

- výše základního jmění přesahující 10 mil. korun
- doba podnikatelské činnosti delší než 1 rok
- počet akcií v emisi vyšší než 100.000 kusů
- tržní kapitalizace (čili kurs akcie x počet vydaných akcií) alespoň 20 mil. korun
- podíl emise vydané na základě veřejné nabídky alespoň 15 % na celkové emisi

Emitenti na novém trhu musí kromě toho plnit i informační povinnosti shodné s vydavateli cenných papírů na hlavním a vedlejším trhu. Musí poskytovat čtvrtletní a roční hospodářské výsledky, zasílat informace z valných hromad a s vlivem na kurs, dodávat výroční zprávy. Na rozdíl od ostatních trhů připravuje emisi a ručí za plnění informační povinnosti emitenta tak zvaný patron, což je vybraný člen burzy.¹¹

¹¹POSEKANÝ, Vladislav. *Pražská burza*. [s.l.], 2007. 10 s s. Seminární práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

1.9 Komodity a jejich historie

Komodity jsou zjednodušeně suroviny. Většina základních surovin kolem nás, jako například pšenice, oves, vepřové maso, hovězí maso, ale i ropa, zlato, nebo bavlna - těm všem se souhrnným názvem říká komodity.

Obchodování s komoditami (angl. trading commodities) je nazýváno také jako "termínové obchodování", nebo častěji anglicky futures trading. Na rozdíl např. od akcií, kde se obchoduje s podíly určité společnosti, při komoditním (futures) obchodování se obchoduje se surovinami. Každá surovina (komodita) se pak obchoduje

s určitým termínem dodání; můžete si například již nyní koupit pšenici s dodáním v prosinci příštího roku (nebo-li pšenici, která ještě není ani vypěstovaná). Pokud takovouto pšenici nakoupíte, váš obchod je zpečetěný smlouvou (tak zvaný futures kontrakt) a dodavatel je povinen vám na základě takovéto smlouvy dodat do konce prosince příštího roku určité, smlouvou dané množství pšenice, které jste vy na základě uzavřené smlouvy povinný odebrat - a to za předem stanovenou cenu.

Historie komoditních obchodů sahá podle některých pramenů až někam k 6000 let staré Číně. Nicméně, první skutečně dochované doklady týkající se komoditních obchodů se vztahují k Japonsku, kde se tento obchodní instrument používal k zajištění úrody rýže již někdy kolem 17 století. I když od té doby uplynulo několik stovek let, princip japonských "rýžových" komoditních obchodů zůstal velmi podobný tomu, jakým se obchodují komodity dnes.

Cílem japonských pěstitelů bylo zajistit financování sezónního pěstování rýže. Pokud farmáři chtěli vypěstovat určité množství rýže, s cílem rýži později s patřičným ziskem prodat, potřebovali nutně určitý kapitál, ze kterého by samotné pěstování rýže financovali (náklady na mzdy, náklady na sazbu, ošetřování a sklizeň úrody, apod.) Pokud však rýžoví farmáři potřebné finance neměli, existovala tu možnost určitým způsobem "předprodat" rýži ještě před jejím vypěstováním. Řekněme, že rýžový farmář věděl, že za cenu XY dokáže vypěstovat 100 tun rýže. Jistý odběratel (například vlastník sítě obchodů) zase věděl, že bude na příští rok potřebovat právě oněch 100 tun rýže. Oba se tedy domluvili, že farmář zajistí pro odběratele 100 tun rýže, která bude farmářem dodána v určitém konkrétním termínu během příštího roku a obchodník za ní zaplatí předem dohodnutou cenu (pro farmáře byla akceptovatelná taková cena, která pokryla jeho výrobní náklady + zahrnovala i patřičný profit). Tato domluva byla samozřejmě výhodná pro obě strany - farmář měl svého jistého kupce ještě před tím, než vůbec začal rýži pěstovat a obchodník již předem věděl, kolik za rýži příští rok zaplatí. Jejich dohoda pak byla zpečetěna smlouvou, která se dnes nazývá futures kontrakt. S touto smlouvou pak mohl jít pěstitel do první banky a na základě ní, jakožto jistiny, získat půjčku k financování vypěstování rýže. Postupem času se však začalo ukazovat, že ne vždy je tento způsob uzavírání futures obchodů pro obě strany skutečně výhodný: mohlo se například stát, že ten rok, kdy farmář pěstoval rýži pro předem stanoveného kupce, bylo rýže celkově velký nedostatek a tak cena rýže prudce vylétla vzhůru. Netrvalo tedy dlouho a záhy někdo přišel s myšlenkou, že by bylo možné

obchodovat se samotnými futures kontrakty. Například, pokud by náš farmář věděl, že úroda bude letošní rok špatná a cena rýže vyrazí nahoru, mohl by se svého kontraktu "zbavit", prodat ho s patřičným ziskem jinému farmáři (který nutně potřeboval nějaký kontrakt kvůli půjčce od banky) a odprosit se tak od svého závazku. Zrovna tak však mohl spekulovat i náš obchodník: pokud ten tušil, že bude úroda špatná, mohl po celém Japonsku ve své předvídatost nasmlouvat obrovské množství futures kontraktů, které v momentě, kdy cena rýže vylétla vzhůru, samozřejmě též nabyly na hodnotě. Obchodník si tak mohl nechat pouze jeden kontrakt potřebný pro svou síť obchodů a ostatní kontrakty s tučným ziskem prodat každému, kdo nutně potřeboval rýži.

Postupem času se nakonec ukázalo, že futures kontrakty jsou skvělým způsobem rychlého zbohatnutí. Futures kontrakty začali nakupovat i lidé, kteří neměli o pěstování rýže ani ponětí a ve skutečnosti žádnou rýži nepotřebovali. Kontrakty však nakupovali v naději, že i další rok bude špatná úroda a oni své levně nakoupené kontrakty budou moci prodat s patřičným ziskem. Pokud však byla úroda naopak abnormálně bohatá a cena rýže se dostala na svá minima, zbavovali se samozřejmě tito spekulanti svých futures kontraktů se ztrátou.

Zejména trh ropy, zlata, stříbra a průmyslových kovů, jako jsou měď, zinek či hliník, se ve středu zájmu investorů ocitly v souvislosti s haussou (růstem kurzů), která v posledních letech panuje.

Jako první vešla do historie komoditních trhů haussa, jíž se říká tulipánová horečka. Ve 30tých letech 17. století došlo na trzích v Amsterdamu a Londýně k prudkému růstu cen cibulek holandských tulipánů a na nich založených derivátů. Pokles, ke kterému následně došlo v letech 1636-1637, byl jedním z prvních "krachů na burze".

Dynamický růst obrátů na komoditních trzích nastal na sklonku 20. století společně s rozvojem moderních technologií a globálním tokem kapitálu. Obchodování na světových komoditních trzích se odehrává jak na OTC-trzích, tak na řízených burzovních trzích.¹¹

¹¹ *Co jsou to komodity a jak to funguje* [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17].

[Http://www.financnik.cz/](http://www.financnik.cz/). Dostupné z WWW:

<<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-jak-to-funguje.html>>.

1.10 Termíny dodání

Každý má šanci spekulovat, nebo-li tipovat, zda-li cena dané komodity bude klesat nebo stoupat a na základě takové domněnky nakoupit či prodat příslušný komoditní futures kontrakt. Držení takového kontraktu pak může obchodníkovi přinést buďto zisk, nebo ztrátu. Pokud obchodník nakoupí futures kontrakt a cena příslušné komodity povyroste, může obratem obchodník futures kontrakt prodat za mnohem vyšší cenu.

Předně, nejprve je třeba vědět, jakou komoditu chceme nakupovat nebo prodávat. Na amerických komoditních burzách je možné nakupovat a prodávat celou řadu komodit: pšenici, oves, kukuřici, hovězí maso, vepřové maso, a mnoho dalších...

Jednotlivé komodity je možné nakoupit s různými termíny dodání: například můžeme nakoupit kukuřici s termínem dodání v prosinci roku 2010, nebo klidně i s termínem dodání v květnu roku 2012. Jednotlivé komodity se prostřednictvím futures kontraktů mohou předprodávat i na několik let dopředu. Pro nás je podstatné vědět pouze to, že pro naše obchodování budeme chtít vybírat takové kontraktní měsíce, které se nejhojněji obchodují.

FND - first notice day, nebo-li den, kdy budete upozorněni, že vlastníte kontrakt na nákup příslušné komodity a pokud se tohoto kontraktu včas nezbavíte, budete na sebe muset v brzké době převzít závazek převzít dodávku v plné výši.

LTD - last trading day, nebo-li absolutně zcela poslední den, kdy máte ještě možnost držení kontrakt dané komodity prodat někomu jinému a zbavit se tak svého závazku převzít fyzickou komoditu.

Pokud tedy kdy nakoupíme nějaký komoditní futures kontrakt, měli bychom se u svého brokera zároveň informovat, kdy má komoditní kontrakt FND a LTD. Podmínkou pak samozřejmě je nikdy nedržet komoditní futures kontrakt déle, než do data FND. Jakmile se začne FND blížit, je třeba se komoditního kontraktu okamžitě zbavit tím, že instruujeme brokera k jeho prodání a ten pro nás okamžitě zajistí kupce.¹²

¹²[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17]. Futures kontrakty podrobněji. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/futures-podrobneji.html>>.

1.11 Futures kontrakty

Futures kontrakty jsou jedinečné tím, že pro jejich nákup stačí složit nepatrnou zálohu – pro kontrolování obrovského množství komodity stačí často jen pár set dolarů. Malý pohyb v ceně komodity pak může přinést velký zisk. Jinými slovy: pokud budete chtít nakoupit například 100 trojských uncí zlata, budete tak moci učinit pouze se složením zálohy (tak zvaný margin) zhruba jen kolem 1000 dolarů. Nebo, pokud budete chtít nakoupit 5000 bušlů pšenice, postačí vám k tomu záloha kolem 900 dolarů! Tomuto fenoménu, kdy můžeme něco nakoupit nebo prodat nikoliv za plnou cenu, ale pouze za minimální zálohu (margin) se říká pákový efekt. Plus, samozřejmě, v momentě kdy nakoupenou komoditu i s patřičným ziskem zpět prodáte, bude vám celá záloha do posledního centu vrácena.¹³

¹³ [Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2004-12-08]. Hodně muziky za málo peněz. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-margin.html>>.

1.12 Typy spekulantů

Pod pojmem spekulant máme na mysli všechny subjekty, které nakupují a prodávají komodity za účelem dosažení zisku. Jde jak o velké společnosti (finanční fondy), tak malé obchodníky.

Cíl dosáhnout zisku je patrně jediné pojítko, které jednotlivé spekulanty spojuje. Co se týče cest a způsobů nazírání na trhy, pak lze patrně zjednodušeně napsat, že co úspěšný spekulant, to vlastní pohled a taktika. Nicméně přeci jen lze najít určité pojítka – spekulanty lze rozdělit na tzv. fundamentální a technické podle toho, která základní kritéria používají pro analýzy trhů.

Fundamentální obchodníci se při svém rozhodování řídí nabídkou a poptávkou konkrétní komodity. Studují zásoby, sledují počasí atd. V případě mrazíků např. spekulují na snížení produkce pomerančů a tak vzrůst jejich ceny. Fundamentální obchodování vyžaduje hlubokou znalost dané komodity. S ohledem na globální ekonomiku je třeba sledovat v podstatě celý svět, neboť sníženou úrodu pšenice v USA

může zastoupit dovoz stejné komodity z Ruska a podobně. Fundamentální obchodník se tak zaměřuje na několik málo komodit, jejichž studiu věnuje celý svůj čas.

Většina malých obchodníků je proto zaměřena technicky – rozhodování technických obchodníků vychází ze studií grafů. Techničtí obchodníci hledají v grafech různé formace, pracují s indikátory, matematickými vzorci, případně reagují na cenový vývoj s ohledem na davové rozhodování běžných obchodníků. Techničtí obchodníci v podstatě nemusí znát ani podrobnosti o obchodované komoditě – vše co jim stačí je aktuální graf cenového vývoje. Pochopitelně, že velké množství obchodníků kombinuje oba přístupy – alespoň z části.¹⁴

¹⁴[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17]. Typy spekulantů – kdo a jak obchoduje. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-spekulanti.html>>.

1.13 Komoditní burzy

Komoditní burza je v podstatě místo, na kterém se za striktního dohledu kontrolních orgánů provádějí jednotlivé obchody. Pokud chce někdo jakoukoliv komoditu (resp. komoditní futures kontrakt) nakoupit nebo prodat, kontaktuje svého brokera, zadá mu příkaz k nákupu či prodeji patřičného množství konkrétní komodity a broker pak tento příkaz dále předá (e-mailem nebo telefonicky) na obchodní parket (též pit aréna), kde jeho člověk pro vás danou komoditu nakoupí nebo prodá, nebo-li exekuuje (vyplní) váš příkaz.

Komoditních burz je po světě celá řada a jejich hlavním smyslem je poskytnout vysoce seriózní a spolehlivé prostředí pro realizaci a zúčtování obchodů, dohlížet nad obchodními praktikami a garantovat probíhající obchody. Prostřednictvím komoditních burz může obchodovat v podstatě kdokoliv – vždy však prostřednictvím brokera (resp. brokerské společnosti), která má na dané burze své zástupce. Pro běžného obchodníka s komoditami jsou nejdůležitější americké komoditní burzy, mezi ty hlavní patří:

CME (Chicago Mercantile Exchange), www.cme.com

CBOT (Chicago Board of Trade), www.cbot.com

NYMEX (New York Mercantile Exchange), www.nymex.com

NYBOT (New York Board of Trade), www.nybot.com

Komoditní burzy nejsou žádnými novými institucemi. Ba naopak – jejich tradice je poměrně hluboká a naprostá většina aktivit má přesně definovaný řád, který musí dodržovat každý obchodník. Co se historie burz stručně týče: v USA začalo vše u komodit rostlinné výroby, na které se jako první zaměřila Chicagská burza CBOT (The Chicago Board of Trade), která vznikla v roce 1848 a komodity rostlinné výroby se zde (spolu s dalšími komoditami) obchodují dodnes. Newyorská burza NYMEX vznikla v roce 1870 a její zaměření je na "dražší komodity" jako jsou energie a drahé kovy. Velký růst zájmu o komoditní obchodování představoval rok 1970, kdy se v Chicagu začaly obchodovat finanční produkty. Prvními byly zahraniční měny (konkrétně švýcarský Frank a japonský Jen), populárními se rychle staly také spekulace na úrokové sazby. V roce 1980 se začaly obchodovat akciové indexy - mezi nejpopulárnější patří S&P 500, snad nejobchodovanější komodita ze všech.¹⁵

¹⁵[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17]. Komoditní burzy - místo nákupu a prodeje. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-burza.html>>.

1.14 Regulace komoditních obchodů

Naprosto nezbytnou součástí komoditních obchodů je regulace a dohled autority, která zajišťuje, že všechny obchody budou probíhat podle stanovených pravidel a že na komoditních burzách nebude docházet k žádným nekalostem a nepoctivostem. Každá země má svůj vlastní dohled. V USA se o dohled na burzami stará komise nazvaná CFTC - Commodity Futures Trading Commission (www.cftc.gov) – ta dohlíží na burzy, brokerské společnosti a všechny, kteří se starají o prostředky určené pro komoditní obchodování.¹⁶

¹⁶[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17]. Komoditní burzy - místo nákupu a prodeje. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-burza.html>>.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Typy tržních příkazů

Základem obchodování na burze musí být znalost obchodních příkazů, abychom vůbec věděli, co jednotlivé příkazy znamenají. V praxi se používají ve většině případů pouze anglické výrazy.

2.1.1 Limitní příkaz (Limit Order)

Limitní příkaz je příkaz koupit/prodat za určenou cenu. Limitní příkazy ke koupi jsou umístěny pod současnou cenou na trhu, zatímco limitní příkaz prodat je umístěna vždy nad současnou cenou na trhu. Obchodník může dokonce vidět, jak se cena dotýká nebo již se několikrát dotkla jeho zadané limitní ceny. Tyto doteky mu ale negarantují plnění jeho příkazu, protože ve většině případů musí trh překonat limitní cenu, aby byl obchodníkův příkaz vyplněn. Nákup za Limit Order znamená nákup za udanou cenu nebo nižší. Prodej za limit cenu znamená prodej za udanou cenu nebo výší.

2.1.2 Příkaz „nebo lépe“ (Or Better Order - OB)

Při zadání tohoto příkazu je Pit Broker povinen dostat pro obchodníka nejlepší možnou cenu. OB příkaz je vlastně tržní příkaz s limitem. Jestliže je zadaný příkaz bez přívlastku “OB“ a trh je značně lepší může pit broker požádat floor brokera o zastavení příkazu. Příkaz je vrácen zpět pro objasnění, což může zdržet exekuci příkazu a změnu výsledku plnění požadované ceny. OB se zadává při nákupu vždy nad současnou cenou a při prodeji pod současnou cenou na trhu.

2.1.3 Tržní příkaz při dotyku (Market if Touched – MIT)

Tento nákupní příkaz s přívlastkem MIT je zadaný pod současnou cenou a prodejní příkaz s MIT je umístěn nad současnou cenou. MIT příkaz je podobný LIMIT příkazu. Rozdíl je pouze v MIT za udanou cenou a tím, že MIT příkaz se stává tržním a je vyplněn, když se trh dotkne nebo projde zadanou cenou. Exekuce může být na, pod i nad původně specifikovanou cenou.

2.1.4 Stop příkaz (Stop Order)

Stop příkaz může být použit pro tři účely:

- Minimalizovat ztrátu na long a short pozici
- Ochránit zisk na existujících long nebo short pozicích nebo
- zahájit nové long nebo short pozice

Nákupní stop příkaz je umístěn vždy nad současnou cenou na trhu a je volen, jestliže se cena nachází na ceně nebo nad cenou nebo je nabízena na nebo nad cenou. Prodejní stop příkaz je zadáván vždy pod současnou cenou a je volen jediné na nebo pod cenou nebo je nabízena na nebo pod cenou. Jakmile je stop příkaz zvolen, je zpracovaný do trhu a provedený za nejlepší možnou cenu.

2.1.5 Stop Limit příkaz (Stop Limit Order - SLO)

Stop Limit příkaz vypisuje dvě ceny a je to pokus získat větší kontrolu nad cenou, ve které je váš stop příkaz vyplněn. První část příkazu je zadána jako stop příkaz a druhá část je zadána jako limit příkaz. Toto nám ukazuje, že jakmile je váš stop příkaz dosažen, aktivuje se limit příkaz, za který chcete být exekuván. Stop Limit příkaz se obvykle nepoužívá, když chcete vystoupit z pozice.

2.1.6 Stop Close Only příkaz (SCO)

Stop Close Only příkaz se používá pouze jako výstupní příkaz a bude spuštěn, pouze když tržní cena bude na nebo pod uzavírací cenou. Nevýhodou tohoto příkazu v rychlém trhu v posledních několika minutách obchodování je to, že příkaz může být exekuván za nepříznivou cenu.

2.1.7 Tržní příkaz při open (Market On Opening – MOO)

Tento příkaz používá obchodník a přeje si vstoupit do obchodu při zahájení obchodování za nejlepší možnou cenu při otevíracím rozpětí.

2.1.8 Tržní příkaz při close (Market On Close – MOC)

Tento příkaz bude vyplněn během posledních obchodních minut za jakoukoliv dostupnou cenu.

2.1.9 Fill Or Kill příkaz (FOK)

„Vyplnit nebo zrušit“ instruuje brokera nakoupit nebo prodat za vaší specifickou cenu a okamžitě zrušit příkaz pokud není možnost plnění příkazu.

2.1.10 One cancels the other příkaz (OCO)

Toto je kombinace dvou příkazů najednou. Nákupního a prodejního. Ta instruuje brokera, že pokud jeden příkaz je vyplněn, druhý by měl být zrušen. Obchodník touto kombinací příkazů najednou vyloučí možnosti dvojího plnění příkazu.¹⁷

¹⁷[Http://www.iq-trade.com](http://www.iq-trade.com) [online]. 01.06.2004 [cit. 2010-05-17]. Typy příkazů.

Dostupné z WWW: <<http://www.iq-trade.com/cz/ordertypes.html>>.

2.2 Základní informace pro každého začínajícího tradera

2.2.1 Býci a medvědi

Toto označení zjednodušeně znamená, že pokud jdou trhy směrem dolů – klesají, pak se jedná o takzvaný medvědí trh, a pokud mají trhy tendenci stoupat vzhůru, pak se jedná o trh býčí.

2.2.2 Tick

Jeden tick je určitý posun v grafu, ať již směrem nahoru, či dolů a označuje určitou peněžní hodnotu. Na každém trhu má tento pohyb jinou hodnotu většinou je to od 25 do 100 dolarů.

2.2.3 Finanční páka

Je velmi důležitý pojem. Tato páka nám umožňuje obchodovat i s menším objemem peněz, než který bychom normálně potřebovali. Vzhledem k tomu, že ne každý si může dovolit počáteční kapitál v hodnotě statisíců dolarů, tak stačí složit pouze určitý margin

a zbytek peněz nám banka půjčí. Páky bývají v poměru 1:20 až 1:500. Což znamená, že pokud uzavřeme kontrakt v hodnotě například 50 dolarů, tak ve skutečnosti obchodujeme v případě páky 1:100 s částkou 5000 dolarů, díky čemuž i při malých pohybech například 1 tick vzniká ztráta nebo zisk v hodnotě 50 dolarů.

2.2.4 Poziční a intradenní obchodování

Ve své nejjednodušší podstatě existují pouze dva způsoby obchodování: poziční neboli denní a intradenní.

Poziční obchodník je každý, kdo drží své otevřené pozice dobu delší, jak 1 den (tzn. nakoupí či prodá určitou komoditu a neprodá jí dříve, než některý z následujících dnů). Poziční obchodník může své pozice (t.j. futures kontrakty) držet několik dnů, několik týdnů, nebo dokonce i několik měsíců až let. Může též obchodovat formou tak zvaných sezónních obchodů, založených na základě sezónních cyklů. Ve všech případech se jedná o obchodníka pozičního, který své peníze vydělává v časovém horizontu delším než 1 den a pracuje primárně s denními, týdenními a občas i měsíčními grafy.

Intradenní obchodník je naopak každý, kdo obchoduje primárně během dne a své pozice (futures kontrakty) drží pouze několik minut, maximálně pár hodiny, téměř nikdy však přes noc. Intradenní obchodník začíná svůj obchodní den většinou s otevřením trhů a s jejich zavřením své obchodování skončí. Intradenní obchodník pracuje s 1, 2, 5, 15 a 30 minutovými grafy, s minimálním zájmem o týdenní a měsíční.

Každý z těchto způsobů obchodování může využívat jiné strategie, nebo alespoň rozdílné nuance v řadě strategií. Některé poziční strategie nebudou příliš fungovat pro intradenní obchodování a naopak. Každý způsob obchodování má svá pro i proti a každý způsob obchodování vyhovuje jiným povahovým vlastnostem. Obecně se dá říci, že intradenní obchodování je vhodnější spíše pro jedince méně trpělivé (i když tak i tak pro úspěšné obchodování se tací budou muset naučit svou netrpělivost výrazně ovládnout, budou-li chtít konzistentně vydělávat) a poziční obchodování je vhodnější spíše pro jedince velmi trpělivé, kterým nevadí, že třeba i několik dnů či týdnů jejich otevřená pozice nejde žádným výraznějším směrem a dokáží tak opravdu dlouho čekat na pohyb, který jim potvrdí či vyvrátí jejich předpoklad o budoucím chování trhu.

Samozřejmě, je tu i časové hledisko: zatím co pozičnímu obchodníkovi stačí hodinka denně (nebo alespoň pár hodiněk týdně) k tomu, aby byl schopen zanalyzovat, naplánovat a připravit své obchody, intradenní obchodník je v podstatě "připoután" ke svým obchodům až několik hodin denně (někteří intradenní obchodníci obchodují po celý čas otevření trhu – tj. až 8 hodin denně, jiní intradenní obchodníci si vystačí např. jen s hodinkou při otevírání trhů a hodinkou před zavíráním trhů) prakticky kolikrát i bez možnosti odskočit si na toaletu či na oběd. Někteří začínající obchodníci velmi často začnou jako intradenní obchodníci, aby nakonec skončili jako poziční, či naopak.

Poziční obchodování

- + časově nenáročné, menší stres
- + téměř neomezený potenciál zisků
- + grafy a data většinou zdarma
- + řádný čas na rozmyšlení každého obchodu

- vyšší komise (i nad 35 USD RT)
- vyšší marginy
- většinou nenabízí "okamžitý profit"
- méně příležitostí k obchodování
- v pozičním obchodování jsme většinou vystaveni mnohem vyššímu riziku

Intradenní obchodování

- + každý den začínáte "s čistým listem"
- + většinou nižší komise (i pod 5 USD RT)
- + nižší marginy (až o 75% menší než při pozičním obchodování)
- + šance vydělat stovky dolarů doslova během pár minut
- + obchodník neдрží pozici přes noc
- + v intradenním obchodování můžeme být často vystaveni mnohem menšímu riziku

- omezený potenciál zisků (každý obchod končí s koncem obchodního dne)
- časově náročné

- možno provádět téměř výhradně jen skrze on-line obchodování
- intradenní real-time data a grafy je většinou třeba si platit
- téměř žádný čas na přemýšlení o obchodech, často je třeba jednat v řádu vteřin¹⁸

¹⁸[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2010-05-17]. Poziční versus intradenní obchodování. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-pozicni-vs-intradenni-obchodovani.html>>.

2.2.5 Trhy na kterých můžeme obchodovat, jejich výhody a nevýhody

V dnešní době máme hodně možností výběru, na kterých trzích můžeme obchodovat. Ať už se jedná o nejoblíbenější akciové indexy, či o komoditní trhy nebo například forexové. Každý z těchto trhů má svá specifika. Vyvíjí se úplně jinak a reaguje na různé události ve světě. Například na komoditní trhy mají většinou vliv především změny týkající se hlavně dané komodity a naopak v případě formových trhů – trhy s měnovými páry se bude týkat celosvětová ekonomická situace, ekonomická i hospodářská situace zemí, ke kterým se dané měny vztahují, ale stejně tak i polická a bezpečnostní situace v daných zemích. Proto sám doporučuji se spíše věnovat technické analýze, protože analýza založená pouze na fundamentálních zprávách, tzn. zprávách, které se dočteme v tisku, nebo na internetu, jsou již velmi zpožděné a ve chvíli a ve chvíli, kdy se objeví ve sdělovacích prostředcích, tak jsou tyto změny již zahrnuty v aktuální tržní ceně.

2.2.6 Backtesty – základ úspěšného tradera

Dlouhodobé backtesty jsou pro začínajícího tradera jedním z nejdůležitějších ukazatelů dlouhodobé možnosti vydělávání peněz na jím vybraných trzích. Pokud obchodník zná základní pojmy a umí použít různé indikátory, tak jejich skloubením může vytvořit obchodní systém. Než, ale začne obchodovat takzvaně naživo, je dobré udělat si backtesty, které nám řeknou, zda by jeho obchodní systém v minulosti uspěl a s jakým profitem či ztrátou. Jaký největší počet ztrát by za dané období měl a jaké by byly největší zisky a ztráty na jednom obchodě. Doporučený počet zbacktestovaných obchodů je minimálně 100. Díky backtestu můžeme zjistit nejvhodnější velikost našeho stop-lossu a také profit targetu. Důležité je při každém obchodě zapisovat tyto základní informace:

- datum a čas vstupu
- vstupní formace/pattern/signál (ZLR, S/R)
- vstupní cena
- metoda výstupu (někteří obchodníci mohou pracovat i s celou řadou výstupů)
- výstupní cena
- profit/ztráta

2.2.6.1 Vytvořte si dostatečně veliký vzorek

Abyste věděli, zda systém funguje a jaké má parametry, nutně potřebujete dostatečný vzorek dat – tj. backtestových obchodů. Naprosté doporučené minimum je alespoň 100 obchodů – menší vzorek dat může mít nedostatečnou vypovídající hodnotu o tom, jak se obchodní systém chová, co od něho očekávat atd. V případě intradenního obchodování doporučuji backtestovat minimálně 6 měsíců nazpět, ideálně rok. Menší období může být silně zkreslující. Pokud například budete backtestovat pouze na 1 měsíci dat, můžete dojít k závěru, že systém funguje velmi dobře a další měsíc čelit výrazné, zcela nečekané, ztrátě... Takové situace pak začínající obchodník většinou nese velmi špatně a přitom jim lze předejít právě dostatečným backtestem, na skutečně silném vzorku dat. A naopak nemá příliš smysl backtestovat příliš dlouhodobě – trhy se totiž neustále mění, převážně jejich range a volatilita. Proto strategie tak, jak ji hodláte obchodovat nyní a jak vám dobře fungovala v backtestu za poslední 2 roky nazpět, nemusí nutně fungovat stejně dobře 3 roky nazpět, kdy měl například trh ER2 podstatně menší denní range a tudíž bylo v té době třeba obchodovat s trochu jinými parametry (převážně co se stop-lossu a profit-targetu týče).¹⁹

¹⁹NESNÍDAL, Tomáš. *Www.financnik.cz* [online]. 27.11.2006 [cit. 2010-05-17]. Backtesting: praktické tipy. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/komodity-forex-backtestovani.html>>.

2.2.6.2 Strategii rámcově otestujte i na jiném trhu

Podmínkou je backtestovat strategii na trhu, který budete chtít v budoucnu obchodovat. Velmi dobré je však rámcově otestovat stejnou strategii i na jiných trzích, resp. alespoň na jednom dalším trhu. Takový backtest vám totiž dá dobrý obrázek o případné robustnosti vašeho obchodního systému: pokud jsou i v jiném trhu čísla pozitivní, máte s vysokou pravděpodobností silnou strategii. Je ale třeba počítat s tím, že pro jiný trh bude často nutno backtestovat s lehce jinými parametry, přizpůsobenými právě danému trhu. Pokud například testujete strategii na trh ER2, pak doporučuji stejnou strategii backtestovat i na trhu YM, avšak s přibližně polovičními profit-targety a stop-lossy. Není třeba, aby v druhém trhu strategie nabízela tak dobré výsledky jako v trhu, který budete se strategií obchodovat – je však třeba vědět, že obecně strategie jakožto koncept funguje i na jiných trzích, byť jen rámcově. Takové zjištění i velmi posílí obchodníkovu víru v danou strategii.²⁰

²⁰NESNÍDAL, Tomáš. *Www.financnik.cz* [online]. 27.11.2006 [cit. 2010-05-17]. Backtesting: praktické tipy. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/komodity-forex-backtestovani.html>>.

2.2.6.3 Dělejte si poznámky o „stavu trhu“

Velmi užitečné je psát si v rámci backtestu i „stav“ trhu u každého obchodu. Většinou se jedná o poznámku typu „silně trendující trh“, „normálně trendující trh“, „slabě trendující trh“, nebo „trh jdoucí do strany“. Takovéto poznámky vám totiž mohou pomoci zpětně vyhodnotit, v jakém druhu trhů dosahuje váš systém nejlepších výsledků a na základě takových zjištění ještě strategii trochu poupravit. Vědět konkrétně pro jaký stav trhů je váš obchodní systém stavěný je velmi důležité! Některé systémy nadělují profity v trendujícím trhu a v chopu tvrdě selhávají, jiné obchodní systémy (nebo konkrétní obchodní patterny) právě naopak.²¹

²¹NESNÍDAL, Tomáš. *Www.financnik.cz* [online]. 27.11.2006 [cit. 2010-05-17]. Backtesting: praktické tipy. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/komodity-forex-backtestovani.html>>.

2.2.6.4 Zapište si i den a udělejte srovnávací analýzu

A ještě jeden tip na závěr: u každého obchodu si zapisujte konkrétní den v týdnu. Program Excel vám takovýto údaj dokáže s pomocí jednoduché funkce odvodit přímo z data obchodu, které si při backtestu do Excelu zaznamenáte. Při zpětné analýze totiž můžete tu a tam dojít k velmi zajímavým závěrům, že některé vstupní formace fungují lépe nebo hůře konkrétní den v týdnu. Můj systém například čítá celkem 6 patternů, přičemž jeden z nich dlouhodobě vykazuje ztrátovost při obchodování v pondělí, proto tento pattern v pondělí neobchoduji! Proč právě v pondělí nefunguje a další dny v týdnu ano nevím, má statistika však hovoří jasně, a to je jediné, co mě zajímá. Skutečně však často platí, že ne každý den v týdnu je stejný a dokonce i v rámci konkrétních kalendářních dnů se dá najít celá řada nuancí, se kterými se dá případně obchodní systém ještě trochu vylepšit!

Backtest pak provádějte skutečně poctivě, nesnažte se „šidit“ obchody tak, že tu a tam vypustíte nějaký ztrátový a tu a tam naopak přidáte nějaký ziskový, který však z pohledu vašich pravidel vstupů není zcela jednoznačný. Je skutečně třeba vytvořit o systému co nejreálnější obrázek – jenom tak se v budoucnu můžete vyhnout celé řadě nemilých a nečekaných překvapení.²²

²²NESNÍDAL, Tomáš. *Http://www.financnik.cz* [online]. 27.11.2006 [cit. 2010-05-17].

Backtesting: praktické tipy. Dostupné z WWW:

<<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/komodity-forex-backtestovani.html>>.

2.3 Základní pojmy

2.3.1 Volume

Volume (často uváděn pod zkratkou VOL), nebo také česky objem obchodů, je jednoduše indikátor vyjadřující celkové množství kontraktů zobchodovaných v rámci specifického časového úseku (např. hodina, den, týden, měsíc..). Jinými slovy, hodnota volume nám říká, jak hodně se v daný okamžik obchodovalo - vysoká hodnota VOL znamená, že v daný časový úsek proběhlo mnoho obchodů a naopak.

Pokud je například denní VOL 1000, znamená to, že v daný den bylo zobchodováno celkem 1000 kontraktů příslušného trhu, nezávisle na tom, kolik na krátkou stranu

a kolik na dlouhou. Pokud je například denní VOL 1, pak za celý obchodní den byl zobchodovaný pouze jeden jediný kontrakt.

Hodnoty volume jsou snadno k nalezení v rámci téměř každého zdroje komoditních grafů. Volume je možné interpretovat jak formou konkrétních čísel, tak graficky.

2.3.2 Open Interest

Open interest, často vyjadřovaný jen zkratkou OI, je indikátor vyjadřující množství otevřených kontraktů v daném trhu v dané časové periodě. Jinými slovy, open interest nám říká, kolik existuje v daném momentě držených pozic. Je-li například denní open interest 100 000, pak to znamená, že je v daný den otevřených celkem 100 000 pozic. Pokud další den klesne open interest na 80 000 pak to znamená, že celkem 20 000 pozic bylo uzavřeno a zbylých 80 000 pozic je stále drženo jako otevřených. Jelikož pak pro každého kupujícího musí existovat i prodávající a naopak, jednotka open interest vyjadřuje jak dlouhou, tak krátkou stranu. To znamená, že OI s hodnotou 1 vyjadřuje jeden long a zároveň jeden short kontrakt.²³

²³PODHAJSKÝ, Petr. [Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 27.1.2005 [cit. 2010-05-17]. Technické indikátory: co je to OPEN INTEREST. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_obchod/open-interest.html>.

2.3.3 Slippage

Anglický výraz Slippage, česky přeložitelný jako skluz, označuje rozdíl mezi požadovaným a skutečně získaným plněním. Tedy něco na co obchodník narazí až v případě skutečného obchodování a na co musí být připraven.

Zejména v rychlejších trzích se běžně stane, že příkaz dostane "skluz" několik ticků - někdy i více, což může podle trhu znamenat rozdíl i několika desítek dolarů. Konkrétní dopad skluzu záleží samozřejmě na strategii, kterou obchodník využívá. Kritické je to v případě intradenního obchodování, kde obchodník spekuluje na relativně malý pohyb a pracuje s malým stop-lossem. Zde může slippage skutečně změnit původně ziskový obchod do ztrátového.

Slippage závisí především na rychlosti brokera a jeho lidí na obchodním parketu burzy. Je-li trh rychlý a má-li třeba parketový obchodník hodně příkazů k exekuci, může za tuto nepatrnou chvíli trh urazit pár ticků od momentu, než stačí obchodník na parketu vyplnit i ten váš příkaz - a to je onen skluz, který se objeví v našem plnění. Rychlost parketového plnění se může u jednotlivých brokerů skutečně lišit (vše je o lidech a především jejich vytížení) a může to být i důvod pro změnu brokera.

Slippage však s největší pravděpodobností získáte i v případě elektronického obchodování. Opět záleží na konkrétních trzích, ale také v případě počítačového zpracování vše chvíli trvá a v případě rychlého pohybu trhu nemusí obchodník získat přesně takové plnění, které požadoval.²⁴

²⁴PODHAJSKÝ, Petr. *Http://www.financnik.cz* [online]. 03.02.2005 [cit. 2010-05-17]. Obchodní základy: Slippage a Open range. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_obchod/slippage.html>.

2.3.4 Open Range

Open Range (česky překládáno nejčastěji jako otevírací rozpětí). Jde o krátký časový úsek nastávající po otevření trhů. V tomto okamžiku (řádově 10-15 minut podle trhu) dochází k hromadnému exekování příkazů, které obchodníci zadali před otevřením trhu. Za velmi krátkou dobu je exekováno výrazně více příkazů než v jiný okamžik - a tomu odpovídá i aktivita grafů. Často jde o časový úsek, kdy graf doslova lítá nahoru a dolu, nežádka dochází k tzv. gapům - cenám, které graf "přeskočil" aby se následně vrátil a pokračoval třeba na druhou stranu. V takovém období dochází samozřejmě k výrazným slippage, se kterými je třeba počítat.²⁵

²⁵PODHAJSKÝ, Petr. *Http://www.financnik.cz* [online]. 03.02.2005 [cit. 2010-05-17]. Obchodní základy: Slippage a Open range. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_obchod/slippage.html>.

2.3.5 Gapy

Jedním ze základních nepřehlédnutelných prvků skoro každého grafu jsou tzv. gapy - okem viditelné mezery mezi jednotlivými bary grafu. Gap, neboli česky často "otevírací mezera" je zcela jednoduše řečeno taková oblast grafu, kde nedošlo za danou cenu k žádným obchodům. Nejčastěji se gapy objevují na denních grafech – tedy takových, kde jeden bar představuje jeden obchodní den. Gapy se zde objevují proto, že otevírací cena (open) se liší od uzavírací ceny (close) předchozího dne. Tím vznikne na grafu mezera neboli gap. Důvodů, proč gapy vznikají, je celá řada. Může to být proto, že se přes noc (kdy se daný finanční instrument neobchoduje) objevily určité zásadní informace (report, katastrofická zpráva, náhlá změna počasí, politické prohlášení atd.) ovlivňující zájem obchodníků, kteří hromadně dávají své obchodní příkazy na open následujícího obchodního dne. Množství příkazů pak způsobí, že se cena na open začne obchodovat výše (chtějí-li obchodníci především nakupovat) nebo níže (chtějí-li obchodníci především prodávat) než byla v době uzavírání trhu předchozí den. U jiných finančních instrumentů může gap vznikat jednoduše tak, že i přes noc – mimo základní burzovní hodiny pitového obchodování námi sledované komodity – probíhá obchodování elektronicky a vývoj ceny této noční seance pochopitelně ovlivní otevírací cenu, kterou vidíme na denních grafech.²⁶

²⁶PODHAJSKÝ, Petr. [Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 25.07.2005 [cit. 2010-05-17]. Gapy - postrach nebo pomocník pozičních obchodníků?. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/gap.html>>.

2.3.6 Stop loss a Profit target

Bez znalosti těchto dvou pojmů se nedá vytvořit žádný dlouhodobě zisk vykazující obchodní systém. Jedná se o nejdůležitější obchodní příkazy, které velmi úzce souvisí s money managementem. Zjednodušeně nám, poté co vstoupíme do obchodu říkají, kdy z něho máme opět vystoupit. Stop loss funguje jako jakási záchranná brzda, která nám v případě, že trh nejde naším směrem, ztrátu zmenšuje. Pokud například vstoupíme do obchodu do dlouhé pozice (předpokládáme, že trh půjde nahoru) a on se vydá směrem dolů, tak nás od velkých ztrát ochrání obchodní příkaz stop loss, který si určíme například na 150 dolarů. Pokud trh půjde níže než je náš stop loss umístěn, pak jsme automaticky vyhozeni z naší pozice a končíme ve ztrátě 150 dolarů. Je to lepší než

kdyby trh šel dlouhodoběji směrem dolů, pak by mohly být naše ztráty mnohonásobně větší. To samé platí v případě profit targetu. Ten si můžeme určit třeba na 250 dolarů, což znamená, že v případě, když se trh vydá naším směrem, a dostane se až k námi umístěnému profit targetu, tak jsme opět automaticky vyhozeni z naší pozice, ale se ziskem 250 dolarů. Je možné, že zisk by mohl být i větší, ale člověk nikdy neví, kdy se trh může otočit a on nebude v zisku, ba naopak ve ztrátě. V praxi se hodně používá takzvané přitáhnutí stop losu. V případě, že trh se vydá naším směrem a my budeme například v zisku 200 dolarů, tak posuneme také náš stop loss o 200 dolarů, čím i pokud by se trh otočil a protrhl by náš nově umístění stop-loss, tak nekončíme ve ztrátě, ale v 50-ti dolarovém zisku.

2.3.7 Timeframe

Při analýzách obchodních přístupů začínajících obchodníků se často dostáváme k diskuzi na téma, který timeframe je „nejlepší“ pro intradenní obchodování?

Nejprve stručný úvod pro naprosté začátečníky: pojem timeframe by se dal nejjednodušeji představit jako „měřítko“, ve kterém si zobrazujeme grafy.

Pracujeme-li s klasickým „časovým grafem“, vidíme na svislé ose cenovou škálu a na vodorovné čas. Jedna úsečka odpovídá zvolenému časovému intervalu, tj. zvolíme-li např. tříminutový timeframe, představuje každá úsečka změnu ceny za tři minuty. Timeframe v tomto případě odpovídá určitému časovému intervalu.

Timeframe nicméně nemusí být založen pouze na čase. Pro intradenní obchodování se jako velmi účinné naopak osvědčily grafy, které na čase založeny nejsou. Takové grafy mohou být založeny např. počtu uskutečněných obchodů (tickové a volume grafy) nebo na určitém cenovém pohybu (range bar grafy).

Tickové grafy jsou například složeny z jednotlivých provedených obchodů daného kontraktu. Budeme-li mít zobrazený tickový graf s hodnotou 1000, vykreslí se nám úsečka pokaždé, když dojde k provedení 1000 obchodů. Graf se tak vykresluje v závislosti na aktivitě trhu. Podobně fungují tzv. volume grafy. Timeframe v případě

tickových a volume grafů představuje počet ticků, resp. počet volume pro vykreslení další svíce nebo čárky grafu (podle typu grafického zobrazování grafu).

Range bar grafy zase například zobrazují grafy podle toho, jak se hýbe cena. Mohu si nastavit, aby se mi úsečka vykreslila vždy, když se cena pohne o 1 bod (což například v trhu E-mini Russell 2000 znamená 100 dolarů). Řada intradenních obchodníků používá tyto grafy, protože se hýbou v momentě, kdy trhy trendují a do určité míry dokáží pohlcovat chop (hluché období kdy jdou trhy do strany a kdy je třeba se držet s obchody stranou). Timeframe tak u range barů představuje cenový rozsah, který trh musí absolvovat pro vykreslení další svíce nebo čárky grafu.²⁷

²⁷PODHAJSKÝ, Petr. *Www.financnik.cz* [online]. 16.10.2008 [cit. 2010-05-17]. Jaký timeframe pro intradenní obchodování?. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_home/jaky-timeframe-pro-intradenni-obchodovani.html>.

2.3.8 Který typ grafu používat?

Zda používat časový, volume, tickový graf nebo range bary záleží jednak na preferencích obchodníka, ale i určitému stupni technologického porozumění.

Nejjednodušší je pracovat s klasickými časovými grafy, a pokud se začínáte s intradenním tradingem seznamovat a testovat první strategie, doporučil bych první zkoumání trhů provádět s použitím právě těchto grafů. Zbylé typy grafů mohou být sice pro některé situace vhodnější, ale pokud se pracuje se špatnými vstupy (špatně nastavený software, nekvalitní data) mohou alternativní grafy udělat více škody než užitku. Přitom vše, co je třeba používat pro stavbu úspěšného intradenního obchodního systému – jako jsou S/R úrovně, cenové formace, swingy atd. - je samozřejmě v klasických časových grafech obsaženo. Jednoduše řečeno – základní funkční systém by měl fungovat na libovolném typu grafu, a protože jsou klasické časové grafy nejdostupnější, proč nezačít se zkoumáním právě jich. Také backtest se dělá na časových grafech nejjednodušeji, neboť jsou data nejdostupnější.

Máte-li k dispozici ticková data, je samozřejmě možné použít jmenované alternativní typy grafů. Osobně mám nejraději volume a tick grafy, ale velmi funkční jsou pro intradenní obchodování také range bary.

Každý typ grafů má svá specifika, která je třeba následovat. Výhodou časových grafů je kromě snadné dostupnosti dat také jejich konstantní plynutí. Obchodník se může připravit na určité tempo obchodování. Tickové (a volume grafy) a range bary se mohou pohybovat „explozivně“ – pokud se v trhu nic neděje, může se jedna úsečka vykreslovat velmi dlouho, aby se dalších několik úseček s probuzením trhu vykreslilo doslova za několik málo vteřin. Sledování takových grafů je výrazně náročnější než sledování časových grafů a vyžaduje zkušenost a disciplínu.

Shrnutí: typ grafu sice může poskytovat traderovi určitý „komfort“ a tudíž mu zvyšovat profity, v principu, podle mého názoru, není ale otázkou funkčnosti a nefunkčnosti strategie. Pokud strategie nefunguje na třiminutovém grafu, přesun na volume grafy nebude mít zásadní význam. Začnete-li obchodovat s nějakou robustní strategií (např. cenové patterny typu double-top / double bottom) budou tyto fungovat na všech typech grafu. Volba grafu pak vychází z dostupnosti dat. Pokud máte kvalitní ticková data, jak pro obchodování v reálném čase, tak pro backtesting, volil bych mezi tickovými (volume grafy) a range bary, v opačném případě bych se v tuto chvíli nestresoval a pracoval bych s klasickými časovými grafy.²⁸

²⁸PODHAJSKÝ, Petr. *Www.financnik.cz* [online]. 16.10.2008 [cit. 2010-05-17]. Jaký timeframe pro intradenní obchodování?. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_home/jaky-timeframe-pro-intradenni-obchodovani.html>.

2.3.9 Jaký timeframe používat?

Tato otázka je již mnohem kritičtější. Na libovolném typu grafu si můžeme zvolit „rozlišení“ jeho zobrazení, přičemž změna „rozlišení“ timeframe má vliv především na frekvenci obchodů a používání stop-lossů. Začínající obchodníci vesměs tíhnou k rychlejšímu timeframe, pokročilejší obchodníci často k pomalejšímu timeframe (protože obchodovat méně je často více.) . Samozřejmě existují výjimky a řada pokročilejších

obchodníků používá i rychlé timeframy. A pochopitelně, že řada obchodníků timeframy kombinuje, na pomalejším vyhledává trend a na rychlejším do obchodů vstupuje.

Co je však důležité si uvědomit, že strategie by měla fungovat na libovolných timeframe (pokud přizpůsobíme patřičným způsobem stop-loss). Pokud vám strategie funguje na timeframe volume 1000 a na volume 2000 již výrazně hůře (samozřejmě s patřičně zvětšenými stop-lossy), je to známka toho, že tento obchodní přístup není příliš zdravý.

Osobně o timeframe přemýšlím především z pohledu frekvence obchodů. Mám rád určitý počet obchodů za sezení, a pokud je obchodů příliš, není to pro mě úplně to pravé. Čas od času si timeframe také upravuji podle volatility trhu, nejsem dogmaticky fixován na jedno jediné číslo po celý svůj život – důležitá je pro mě frekvence obchodů, kterou mi daný timeframe poskytuje.

Pokud cítíte, že máte za den příliš mnoho obchodů, stojí za úvahu zkusit použít vyšší timeframe. V této otázce neexistuje „správná“ volba. Budete-li svůj stop-loss umisťovat vždy do logických zón, bude vám stejným způsobem fungovat obchodování na nejrůznějších timeframech s tím, že budete samozřejmě muset používat různě vysoký dolarový stop a prožívat jinou frekvenci obchodů. Tj. ideální přístup k hledání vhodného timeframe je postupně zkoušet různé hodnoty a sledovat, které mě coby obchodníkovi vyhovují nejvíce.

Pro začátek bych začal testovat například 3 minutové grafy (ale určitě bych zkusil i vyšší timeframe, níže obchodovat nedoporučuji), z volume grafů mám dobré zkušenosti např. s volume 2000 na ER2 (aktuálně se po přechodu na ICE nedá zatím s ohledem na nižší likviditu trhu tento timeframe obchodovat), 5000 – 10000 volume na ES nebo např. 1000 – 2000 volume na NQ.²⁹

²⁹PODHAJSKÝ, Petr. *Www.financnik.cz* [online]. 16.10.2008 [cit. 2010-05-17]. Jaký timeframe pro intradenní obchodování?. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_home/jaky-timeframe-pro-intradenni-obchodovani.html>.

2.4 Indikátory

2.4.1 Resistance

Resistance je pak určitý strop, nejvyšší cena, kterou je většina obchodníků za nákup dané komodity či akcie ochotná zaplatit.³⁰

³⁰[Http://www.financnik.cz](http://www.financnik.cz) [online]. 08.12.2004 [cit. 2004-12-08]. Support a resistance. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-support-resistance.htm> Support a resistance>.

Obrázek 1: Resistance

<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-support-resistance.html>

Na tomto grafu můžeme vidět vývoj na Lumber trhu. Můžeme si všimnout dvou podobných situací. Na první z nich z období 12. až 19. dubna vidíme, že trh nebyl schopen během těchto šesti dnů ani jednou prolomit hranici resistance na úrovni 351.70. Poté si můžeme všimnout, že 26. dubna byla skupina býků opravdu silná a resistenci dokázali prorazit. Když se podíváme dále, můžeme v období 6. až 13. května sledovat podobnou situaci, ani zde se nepodaří resistenci prorazit a to ani později a trh nabírá prudký směr dolů.

2.4.2 Support

Support je cena, pod kterou nechce nikdo prodávat. Je to určitá podlaha neboli spodní hranice, kterou je velká většina obchodníků ochotná přijmout jako minimální a pod kterou se tyto obchodníci zdráhají prodávat.

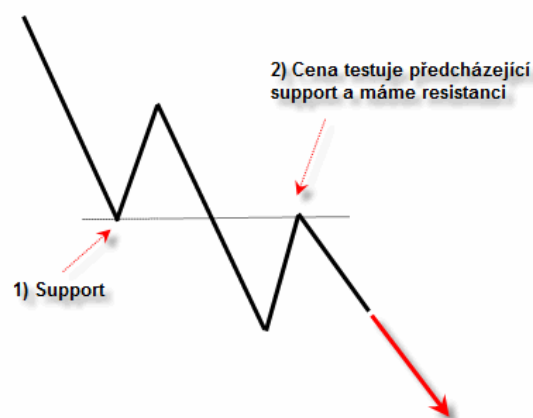
Obrázek 2: Resistance a support

<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-support-resistance.html>

Toto je krásný příklad dvou supportů a jedné resistance v jednom grafu. Jedná se o trh se zlatem, kde v období 10. až 16. června vznikl silný support (385 USD), který se nepodařilo prorazit. Trh šel poté prudce nahoru a zastavil se až na ceně 410 USD, kde vznikla resistance, která nebyla opět proražena, a trh začal směřovat směrem dolů, kde narazil na stejný support, jako v prvním případě, který opět nebyl schopen prorazit. Do budoucna by se dalo očekávat, že pokud se trh opět přiblíží k ceně 385 USD, bude to již jeho třetí pokus o prolomení supportu a je zde velká šance na jeho prolomení.

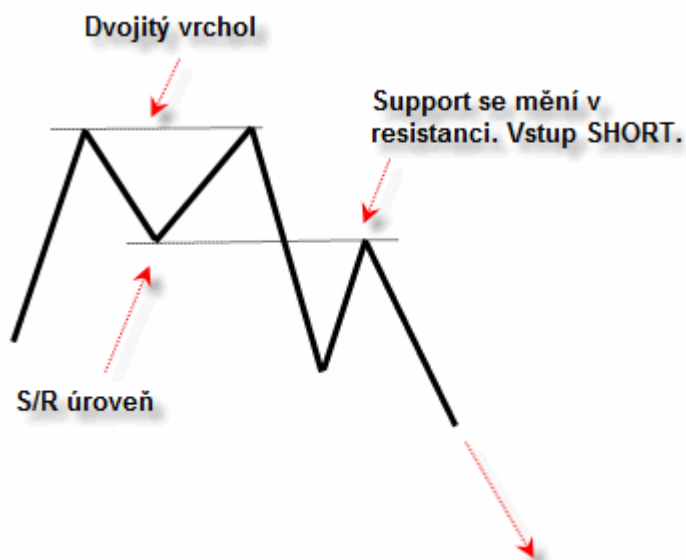
Support a resistance jsou velmi dobrým nástrojem k obchodování na téměř jakýchkoliv trzích. Jak jej tedy můžeme využít ve svůj prospěch? Je pravda, že nikdy nevíme, zda bude jedna, či druhá úroveň proražena, ale co víme jistě je, že pokud proražena bude, tak půjde o velký pohyb v případě resistance nahoru a v případě supportu dolů. Takže pokud bychom se rozhodli používat S/R úroveň jako jeden z nástrojů pro obchodování, bude to určitě dobrá volba, ale ne pouze sama o sobě, ale v kombinaci s dobrým money managementem, o kterém budu psát později. Ne však pro každého obchodníka je tento systém dobrý. Pro správné rozpoznávání S/R úrovní je zapotřebí několika měsíční praxe, protože každý obchodník vidí v grafech něco trochu jiného. Velmi se mi líbí přirovnání Larryho Willamse v knize Dlouhodobá tajemství krátkodobých obchodů, že proražení S/R úrovně se podobá chůzi opilého námořníka. Nikdy nevíte, jakým směrem se námořník vydá, ale pokud ho sledujete delší dobu, můžete si všimnout, že má konkrétní bod, kam se chce dostat, nebo se o to alespoň snaží. Tímto bodem je proražení S/R úrovně. A to se mu buď daří v závislosti na jeho stavu, nebo naopak nedaří. A pokud ho budeme pozorovat dostatečně dlouho, pak si můžeme náš odhad na jeho směr značně zlepšit. K tomu nám mohou pomoci různé patterny jako např. famir, či vegas.

Zde máme několik grafických příkladů S/R úrovní. Nejprve si musíme uvědomit, že reálný graf určitého trhu nebude nikdy vypadat přesně takto. Nejedná se o odrazení na přesně definovaném místě, jde pouze o určité rozpětí, ve kterém se S/R úroveň pohybuje.

Obrázek 3: Resistance a support

Zde si můžeme všimnout, že už na druhý pokus byla Support úroveň proražena a při otočení trhu směrem vzhůru narazila na podobnou cenovou hladinu a změnila se v resistanci.

Obrázek 4: Dvojitý vrchol a dvojité dno

Na tomto grafu vidíme, vytvoření dvojitého vrcholu, přičemž, při pokusu o prolomení resistance se trh otočil prudce dolů, kde časem opět změnil směr vzhůru a narazil zde na předchozí support, který se v tomto okamžiku změnil v resistanci.

2.4.3 Klouzavé průměry

Nejprve napíší o typech klouzavých průměrů. Všechny vychází z poměrně jednoduchého statistického výpočtu.

Prvním a zároveň nejjednodušším klouzavým průměrem je jednoduchý klouzavý průměr v angličtině nazývaný Moving Averages. Zkratka MA. Křivka jednoduchého klouzavého průměru se vytvoří propočítáním průměrné zavírací ceny za dané období. Zjednodušeně, když navolíme do klouzavého průměru hodnotu 34, pak nám tento

indikátor v grafu vytvoří křivku skládající se ze součtu uzavíracích cen posledních 34 dnů a vydělí se počtem dnů, v našem případě 34.

Dalším průměrem je Vážený aritmetický průměr neboli Weighted Moving Average (WMA). Rozdíly mezi tímto a jednoduchým klouzavým průměrem jsou v tom, že data v WMA jsou rozložena lineárně a každému číslu je přidělena určitá váha, a to tak, že nejstarší hodnotě se přidělí váha jedna, další hodnotě váha dvě atd.

Dále se dostáváme k asi nejoblíbenějšímu a nejpoužívanějšímu exponenciálnímu průměru a tím je EMA. Exponenciální klouzavý průměr, kde největší hodnotu mají aktuální (nové) údaje.

Můžeme se setkat ještě s TMA neboli Trinagular Moving Average, čili trinagulárním klouzavému průměru, kdy máme různou hodnotu historických dat, kde největší váhu mají data kolem ze středu periody.

Obrázek 5: Ukázka rozdílnosti klouzavých průměrů

<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-klouzave-prumery.html>

Na obrázku výše můžeme vidět, že jednotlivé klouzavé průměry mají opravdu jinou periodu. Zeleně je vyznačený MA Exponential, červeně MA Weighted, modře MA Simple a černě MA Triangular. Osobně nejvíce používám exponenciální, či vážený aritmetický průměr, ale je na každém obchodníkovi, aby si našel přesně to, co mu vyhovuje.

Nyní již víme, jak křivky vytvořené těmito indikátory vypadají, teď se ale dostáváme k tomu jak je využít v praxi. Nejjednodušší je zadat do indikátoru ten, který si samy vybereme a počet dní z kolika chceme vypočítat průměrnou závěrečnou cenu. Například posledních 10 dní. Graf by poté vypadal asi takto.

Obrázek 6: 10 denní jednoduchý klouzavý průměr

<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-klouzave-prumery.html>

Na obrázku můžeme vidět červenou křivku 10 denního jednoduchého klouzavého průměru. Tato křivka nám ale prozrazuje, kdy máme vstoupit do obchodu. Vstupní signál dostaneme vždy, pokud křivka protne graf, to znamená, že máme vstoupit do obchodu ve směru trhu.

Ted' si ukážeme ještě jeden graf, tentokrátě však se 40 denním klouzavým průměrem, aby bylo lépe pochopitelné jaký rozdíl je v nastavení počtu dnů. Graf by pak vypadal asi takto.

Obrázek 7: 40 denní jednoduchý klouzavý průměr

<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-klouzave-prumery.html>

Zde si můžeme všimnout výrazného rozdílu oproti předchozímu grafu. 40 denní klouzavý průměr kopíruje vývoj grafu mnohem méně než 10 denní klouzavý průměr. V praxi to znamená, že budeme dostávat méně příkazů ke vstupu do obchodu, ale naše profity, by měly být výrazně vyšší. To je však závislé na naší taktice vystupování z obchodů a posunování stop lossů. Nejjednodušší, ale rozhodně ne nejideálnější vystoupení z obchodu v tomto případě je, že počkáme, až MA křivka protne graf znovu, což pro nás znamená signál, že se trh otočil a my bychom měli svoji současnou pozici ukončit a přejít opět do pozice opačné v souladu s trhem. Všeobecně se dá říci, že spousta obchodníků, hledá co nejlepší signály ke vstupu, ale jejich obchodní systém

nezahrnuje buď, žádný nebo velmi špatný postup při vystoupení z obchodů. Ale o tom až později.

Teď již umíme používat různé druhy klouzavých průměrů a rozpoznáme signály ke vstupu, popřípadě i výstupu z obchodu. Je čas se posunout dále a to ke dvojitým klouzavým průměrům.

Dvojité klouzavé průměry nejsou vůbec nic složitého. V podstatě jde o použití dvou klouzavých průměrů o různých hodnotách v jednom grafu. Jedna z hodnot by měla být výrazněji nižší než druhá, pokud si tedy pro první křivku zvolíme 9 denní klouzavý průměr (rychlejší MA), pak pro druhou křivku musíme zadat hodnotu alespoň dvojnásobnou, tedy 18(pomalejší MA) denní klouzavý průměr. Graf bude poté vypadat přibližně takto.

Obrázek 8: Dvojitý klouzavý průměr 18 a 9 denní

http://www.financnik.cz/komodity/fin_obchod/komodity-dvojite-klouzave-prumery.html

Zde jsou obchodní signály ještě patrnější, než při použití pouze jednoho klouzavého průměru. Zde sledujeme situaci, kdy nám červená, tudíž rychlejší křivka protne křivku modrou (pomalejší). V případě, že jí protne směrem vzhůru, dostáváme signál na long

pozici, tudíž spekulujeme, že trh se vydá směrem vzhůru. Pokud rychlejší červená křivka protne modrou směrem dolů, dostáváme signál k short pozici, neboli k tomu, že trh půjde medvědí směrem.

Teď zkusíme nastavit oba MA na vyšší hodnoty. Rychlejší klouzavý průměr bude mít hodnotu 50 a pomalejší 200 dní. V praxi to bude znamenat to stejné, jako při navýšení počtu dní u jednoho MA. Tím se nám sníží frekvence signálů k obchodování, ale naše zisky by měly být vyšší. Zde máme praktický příklad.

Obrázek 9: Dvojitý klouzavý průměr 200 a 50 denní

http://www.financnik.cz/komodity/fin_obchod/komodity-dvojite-klouzave-prumery.html

Po celou dobu jsme dostali pouze jeden signál k nákupu komodity. To nakonec vedlo k nemalým ziskům. Také si můžeme všimnout, že došlo k rapidnímu poklesu komodity, což opět záleží na obchodníkovi, jak dlouho je schopen v obchodě zůstat, jak používá svůj stop-loss, aby nevystoupil předčasně, či naopak pozdě. Každý obchodník, by měl své stop-lossy alespoň trochu přitahovat, zvláště při obchodech, které trvají delší dobu, aby tak chránil své zisky. Pozornější z vás si mohli všimnou krásného dvojitého

vrcholu, na kterém by se také dalo pěkně vydělat. Obchodovat dvojitě dno a dvojitý vrchol již umíte a teď také známe klouzavé průměry. Pokud obchodník využívá více instrumentů, či patternů ať už na sobě závislých, či nezávislých, tvoří s tak svůj vlastní obchodní systém.

Jaké mám tedy používat hodnoty při zadávání do dvou klouzavých průměrů? Tato otázka nemá jasnou odpověď, ale zjednodušeně lze říci, že pokud chcete obchodovat méně, používejte vyšší hodnoty a naopak. Téměř každý obchodník zná systém 5&20 proslulého obchodníka Richarda Donchina. Nebo EMA34 + EMA204, který je součástí obchodního systému FinWin Petra Podhajského a Tomáše Nesnídala, který mně osobně vyhovuje asi nejvíce.

Jako každý, má i tento indikátor své výhody a nevýhody. Výhodou je například jasný signál ke vstupu do obchodu. Nevýhodou mohou být delší série ztrátových obchodů, než přijde jeden opravdu velký ziskový, což může být velmi náročné na psychiku. Další nevýhodou jsou signály ke vstupu do obchodů přicházejí později, až když už je trh značně ať už v medvědím či býčím směru. Z toho vyplývá, že klouzavé průměry by měly být součástí téměř každého obchodního systému, ale jejich samostatné použití nebývá nejlepší volbou. Vhodné je doplnit svůj obchodní systém například indikátorem RSI (Relative Strength index)

2.4.4 RSI Indikátor

Tento indikátor je velmi zajímavý, jelikož poměrně dobře odhaduje změnu směru trhu. Dá se říci, že jeho hlavním úkolem je rozpoznat, kdy je trh překoupený, což znamená, že obchodníci již nemají vůli více nakupovat a my bychom měli vstoupit do krátké pozice. A naopak pokud je trh přeprodáný, máme signál k tomu, že jej ovládnou býci.

Zde máme klasický graf vývoje cukru. Pod ním nalezneme RSI Indikátor. Tento indikátor se nezobrazuje přímo v grafu, ale pod ním. Je to přehlednější.

Obrázek 10: RSI Indikátor

<http://www.financnik.cz/komodity/findikatory/komodity-indikatory-RSI.html>

Vpravo dole si můžeme všimnout procentuální stupnice od 0% po 100%. Pokud se nám RSI křivka dostane přes 70% linku (vyznačená růžovou barvou), tak to pro nás znamená, že trh je překoupený a my vstupujeme do krátké pozice. Při překročení 30% linky je trh přeprodáný a my vstupujeme do pozice dlouhé. Ale pozor! To že křivka překročí jednu z těchto hranic, nepovažujeme ještě za čistý signál, musíme vyčkat, až se křivka opět vrátí k dané hranici a potvrdí sílu trendu.

RSI indikátor můžeme samozřejmě také nastavit, funguje to stejně jako u klouzavých průměrů. Sami si určíme počet posledních dnů, z kterých se bude křivka počítat. Standardní nastavení je 14 dnů, toto nastavení bych měnil pouze v závislosti na změně timeframe, opět tak, aby to co nejvíce vyhovovalo obchodníkovi a jeho systému. Pokud chceme, můžeme změnit i nastavení 70 a 30%procentních linek. Zde bych s nějakými většími rozdíly neexperimentoval. Maximální odchylku bych viděl kolem 5%. V praxi to znamená, že pokud posuneme linky například na 60 a 40, budeme dostávat více signálů ke vstupu do obchodu, což může znamenat větší zisky nebo naopak i ztráty. Vše záleží na tom s jakým dalším indikátorem RSI kombinujeme. Tento indikátor by se na rozdíl od klouzavých průměrů neměl používat samostatně.

2.4.5 Williams %R a RMI

Tento indikátor vznikl v osmdesátých letech a jeho autorem je Larry Williams. Daloby by se říci, že funguje podobným způsobem jako RSI indikátor. Také odhaduje překoupenost, či přeprodanost trhu. Pod grafem vytváří stupnici, od 0 do 100. Signál k obchodu zde dostáváme stejným způsobem jako u RSI, s tím rozdílem, že používáme hodnoty 80 a 20. Rozdíl oproti RSI je v jiném matematickém algoritmu, který se používá pro výpočet křivky. Dalším podobným indikátorem je RMI (Relative momentum index). Který z těchto indikátorů vybereme? To je na každém obchodníkovi a jeho volbě, který indikátor právě jeho obchodnímu systému sedne nejvíce. Pokud dáme všechny tři indikátory do jednoho grafu, uvidíme malé rozdíly. Dle mě RMI indikátor reaguje trochu později, než zbylé dva indikátory a hlavním rozdílem mezi RSI a %R je, že %R dávají jasnější signály, ale tyto rozdíly jsou pouze mým vlastním názor, každý může v grafech vidět něco jiného a proto je, každý obchodník jedinečný, stejně jako jeho obchodní systém.

2.4.6 CCI (Commodity Chanel Index)

Dalším na první pohled složitějším, ale velmi užitečným indikátorem je CCI indikátor. Tento indikátor nám opět vytvoří novou tabulku, pod náš graf. Uprostřed této tabulky je linka 0 a směrem dolů jsou vyznačeny minusové hodnoty a směrem nahoru zase plusové. Jde o to, určit směr trendu. Tentokrát trochu podrobněji. Zjednodušeně by se dalo říci, že pokud vytvořená křivka se standardní periodou nastavenou na plus mínus 20 denní průměr, přejde přes nulovou linku, pak bychom měli zpozornět, protože se začíná měnit směr trhu, v případě, že se křivka dostane k hodnotě 100 nebo mínus 100 jedná se o poměrně silný signál ke vstupu do obchodu. Někteří obchodníci, čekají, až křivka protne hranici +/-200 a až poté vstupují do obchodu. Je jasné, že pokud se křivka pohybuje pod námi určenými minusovými hodnotami, tak bychom měli vstoupit do long pozice a naopak. Kdy vstoupit do pozice opět záleží na našem stylu obchodování. Pokud jsme konzervativní obchodníci, pak vstupujeme při vyšších hodnotách – znamenají silnější signály ke změně trendu.

Obrázek 11: CCI 21 a Woodies CCI 14,6

<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-cci.html>

Na tomto grafu vidíme nejprve klasickou křivku CCI s hodnotou 21. Pod ní je tzv. Woodies CCI, vytvořený Kenem Woodem. Tento indikátor je tvořený dvěma CCI křivkami a to s hodnotami 14 a 6. K tomu navíc přibýly svislé čáry (bary), které slouží k filtrování vstupu do obchodu. Zde nestačí jen, aby CCI indikátor v našem případě 14-ti denní překročil určitou hranici, ale navíc počet barů v jednom směru za sebou musí být minimálně šest, až teprve poté máme platný signál ke vstupu do obchodu. S Woodies CCI indikátorem se dá obchodovat mnoha různými způsoby, jako signál ke vstupu můžeme brát například i překřížení obou křivek, či jejich setkání na nulové úrovni nám signalizuje možný velký pohyb ať už jedním či druhým směrem. Ale pozor nastavení 14 a 6 se používá především pro 3 a 5 minutové grafy, pokud chceme obchodovat s větším timeframe, tak musíme vstupní hodnoty indikátoru změnit. A to

z toho důvodu, protože Woodies CCI indikátor není standardně zahrnut v softwarových programech. Toto krátké představení považuji za dostatečné. Woodies CCI velmi dobře funguje v kombinaci s různými patterny. Mezi mé oblíbené patří ZRL pattern.

2.5 Stop-loss blíže

O stop-lossu již některé základní informace známe a je tudíž čas se posunout dále. Bez stop-lossu bychom neměli udělat ani jeden obchod, protože právě stop-loss nás chrání od obrovských ztrát. Jaký by měl být náš stop-loss? Dá se říci, že by se měl pohybovat od 2 do 5%, nikdy ne výše. Což je například při základním kapitálu 10 000 dolarů, 500 dolarů na obchod. To je již poměrně velký stop-loss. Osobně používám stop-loss kolem 200 dolarů, v závislosti na trhu. Velkost našeho stop-lossu nám také říká, pro které trhy máme dostatečný kapitál a pro které již ne. Pokud budeme spekulovat na kukuřici, rýži, či mase, tak by nám tyto stop-lossy měly stačit. Pokud se, ale rozhodneme obchodovat se zlatem, bude již tento stop-loss příliš malý. Vždy záleží na tom, o jakou částku se trh posune na jeden tick,, samozřejmě v rámci jednoho kontraktu. Vždy si musíme na základě našeho backtestování určit co nejvhodnější velikost našeho stop-lossu, ať už v dolarech, nebo popřípadě v tickách. A to proto, aby nebyl příliš velký a my jsme zbytečně přicházeli o velké částky a také naopak, aby nebyl příliš malý, protože by nás pak mohl předčasně vyhodit z profitabilního obchodu. Někdy se stane, že se trh delší dobu moc nehýbe a nechce se dostat ani k našemu stop-lossu a ani k profit targetu. V tom případě můžeme mít ještě v záloze stop-loss časový. Například pokud trh stagnuje více než hodinu, pak vystupujeme z obchodu bez ohledu na to, že se ani jeden z příkazů nevyplnil. To jsme pak buď v mírné ztrátě, nebo mírném zisku. Samozřejmě používáme také automatické přitahování stop-lossu, pokud jdeme do profitu. Stop-loss můžeme buď posunovat automaticky např. po sto dolarech, nebo můžeme využít PSAR – Parabolic SAR (stop and reverse). Stop-lossy se dají také velmi dobře využít při pozorování S/R úrovní.

Obrázek 11: PSAR

<http://www.financnik.cz/komodity/findikatory/zaciname-obchodovat-5-PSAR.html>

V tomto grafu je červenými čtverečky vyznačený PSAR indikátor, na jehož základě můžeme do obchodu i vstupovat, ale to není jeho hlavní funkcí, spíše nám ukazuje, kam máme vkládat a posouvat jednotlivé stop-lossy. Vždy když se směr čtverečků změní znamená to, že se mění i trend a my máme vystoupit z obchodů. Bohužel tento indikátor má nevýhodu v tom, že náš počáteční kapitál musí být větší, protože i na trzích, které jsou obchodovatelné se stop lossy kolem 300 dolarů, bychom v takovémto případě museli občas použít i několika násobek. A pokud bychom se rozhodli tento indikátor používat i pro vstup, musíme se připravit na větší sérii ztrátových obchodů a vytrvale čekat, než přijde jeden hodně ziskový. S tím souvisí jedna z nejvíce podceňovaných součástí obchodování a tou je money management.

2.6 Money management

Money management v obecném slova smyslu znamená to, jak jsme schopni zacházet s našimi penězi. Jak jsme schopni korigovat své výdaje a příjmy. Při obchodování nesmíme zapomínat na důležitou věc a tou jsou poplatky. Žádný prostředník Vám neprovede obchod zadarmo. Vždy bude chtít svoji provizi, ať už v tradingu, nebo při prodeji obyčejného zboží, či při koupi nemovitosti. Poplatky za provedení jednoho obchodu se dají zprostředkovat již od 4 dolarů za vstup i za výstup z obchodu. Při menším kapitálu tato skutečnost může ovlivnit naše rozhodování o počtu jednotlivých obchodů za měsíc. Money management v užším slova smyslu a ve využití v tradingu znamená správné používání Stop-lossů a Profit targetů. Zkráceně můžeme toto označit jako RRR (risk reward ratio). Jednoduše řečeno, bychom si měli vždy volit vyšší profit target než stop-loss. PT by měl být většinou 1,5 až 5 krát vyšší než stop-loss. Existují i jiné poměry, opět záleží na obchodníkovi. Jsou i tací obchodníci, kteří tvrdí, že to jakým směrem se trh vydá, je 50:50 a do určité míry mají i pravdu. Díky této informaci a dobrému managementu můžeme říci, že pokud z 10 obchodů budu mít 4 ziskové, každý po 200 dolarech a 6 ztrátových každý po 100 dolarech, tak i v případě, že jsme měli více ztrátových obchodů, jsme stále 200 dolarů v plusu. Každý trh se chová jinak a nikde není psáno, že bude mít dostatečnou sílu jít naším směrem a to až k profitu 200, ale třeba dosáhne jen 180 a poté se obrátí. V tomto případě nás bude chránit posunutý stop-loss a my skončíme v mírném zisku. K tomu, abychom si vytvořili ideální RRR dojdeme pouze poctivým backtestováním.

2.7 Psychologie obchodování

Psychologie je v souvislosti s obchodováním velmi opomíjenou věcí i při technické analýze. Co se týká fundamentální analýzy, tak ta funguje podle mě především na základě psychologie, momentálního rozpoložení a pocitů. Proto jsem také od fundamentální analýzy přešel k technické. Jak již víme, nejprve musíme nalézt náš vlastní obchodní systém, který nám bude vyhovovat a musíme jej také dostatečně zbacktestovat. Pokud nám systém na základě backtestů přináší alespoň relativně pravidelný zisk, je na čase vyzkoušet ho v praxi. Zde nastupuje umění psychologie. Je poměrně jednoduché podívat se na již dokončený graf, přidat do něj indikátory, najít vhodné patery a podle toho vstoupit do obchodu, ale mnohem složitější je obchodovat

naživo, když ještě nevíme, jak bude vypadat další úsečka a jestli tvořící se pattern, nebo signál bude dostatečně průkazný pro náš vstup do obchodu. Zde je prostor k velkým chybám. Tím si musí projít každý obchodník. Jeho systém může poměrně dobře fungovat na papíře, ale v praxi to může být naprosto jinak. Na základě těchto ne až tak výrazných signálů záleží na obchodníkovi, zda do obchodů vstoupí či ne. Pokud obchodní systém nevykazuje najednou takových zisků jako v backtestech, není to hned důvod systém vyměnit za jiný. Za prvé bychom museli znovu celý systém zbacktestovat a to zabere hodně času a za druhé nikde není psáno, že nový systém bude fungovat. Proto je nejprve lepší si projít stávající obchodní systém a pokusit se ho trochu vyladit. Je pravdou, že každý obchodní systém se bude na různých trzích chovat trochu rozdílně. Můžeme se pokusit pouze upravit timeframe, nebo vypustit některý z indikátorů či patternů. Možností je opravdu mnoho. Já osobně se snažím zjednodušovat, protože složité a komplikované věci v tradingu stejně jako v životě moc nefungují, nebo pouze po omezenou dobu.

2.8 Shrnutí praktické části

Praktická část byla pro mě osobně nejzajímavější ze všech. Domnívám se, že se mi podařilo psát o praktických informacích, které se budou hodit, každému začínajícímu traderovi.

První kapitola praktické části je věnována obchodním příkazům, jelikož toto je naprostý základ pro každého tradera. Bez znalosti těchto příkazů nelze uskutečnit žádný obchod. Nejdůležitější z těchto příkazů je stop loss a profit target, kterým je později věnovaná samostatná kapitola.

Pro lepší pochopení fungování trhů jsou v následující kapitole popsány základní informace o věcech, které jsou nutné vědět pro každého začínajícího obchodníka, jako je například finanční páka, tick, rozdíl mezi pozičními a intradenními obchodníky. Do stejné kapitoly patří navíc popis jednotlivých trhů a jejich chování. Ne každý obchodní systém funguje na všech trzích, závěr této kapitoly je věnován backtestům. Sám tuto kapitolu považuji za jednu z nejdůležitějších, protože pokud si námi vytvořený obchodní systém poctivě zpětně neotestujeme, může se velmi lehce stát, že v praxi nebude fungovat a pro nás to může mít katastrofální následky.

V následující kapitole jsou blíže představené základní pojmy, které můžeme vidět v každém grafu. Patří mezi ně volume, tento pojem již můžeme považovat za indikátor. Dále Sippage a gapy. S těmito jevy se můžeme v praxi čas od času setkat, ale spousta obchodníků s nimi nepočítá. Detailně jsou probrány dva nejdůležitější obchodní příkazy a to stop loss a profit target. Další velmi důležitý pojem je timeframe. Je popsán podrobněji, protože pro každý trh a potažmo i pro každého obchodníka se hodí naprosto jiný. Opravdu zkušený obchodník dokáže timeframe různě střídat.

V další kapitole se dostáváme k nejpraktičtějším informacím a to k samotným indikátorům. Prvními a nejjednoduššími indikátory jsou support a resistance. Dalo by se říci, že to nejsou indikátory v pravém slova smyslu, ale že jde spíše o patterny, na kterých ale hodně obchodníků staví své velké ziskové obchody. Jsou poměrně snadno rozpoznatelné, a proto se hodí téměř do každého obchodního systému. Klouzavé průměry jsou indikátorem již v pravém slova smyslu. Také jsou velmi oblíbeným doplňkem obchodních systémů většiny obchodníků. Přes ně se dají dobře filtrovat signály z jiných indikátorů, které mohou být jinak ztrátové. Klouzavé průměry se dají taky použít poměrně dobře samostatně, ale musí se jich nakombinovat více s různým nastavením. I v tomto případě se dají vytvořit zajímavé zisky. Další indikátor, který se také poměrně často používá je RSI indikátor, popřípadě Williams%R, či RMI. Všechny tyto indikátory mají za úkol rozpoznat směr trhu. Každý se chová trochu jinak, nejmladší a stále velmi oblíbený je RSI, ale v poslední době se začíná více používat Williams%R, který je údajně přesnější. RMI indikátor je dle mě o trochu pomalejší, než dva zbývající. Hlavní rozdíl mezi indikátory je v používaných matematických algoritmech. CCI nebo Commodity Canel Index je asi nejsložitějším indikátorem, který byl v této bakalářské práci představen. Díky němu jsme schopni odhadnout podrobněji sílu trhu, kdy se trh začíná otáčet, nebo kdy může dojít k opravdu silnému posunu, buď býčím, nebo medvědí trhem. CCI se dá také kombinovat podobně jako klouzavé průměry, více CCI indikátorů s různým nastavením nám při jejich vzájemném překřížení, či při jejich protnutí na nulové lince může dávat velmi zajímavé signály ke vstupu do obchodu. Nejsložitější je indikátor, který můžeme považovat již za obchodní systém a to tzv. Woodies CCI, vytvoření Kenem Woodem.

Poslední kapitola je rozdělena na takové tři podkapitoly, které spolu úzce souvisí. V podstatě se jedná o psychologii obchodování. Hlavním cílem je najít správný přístup z hlediska psychologie k technické analýze. Jsou i takové názory, které říkají, že 80%

procent obchodů je tvořeno na základně momentálního psychického rozpoložení. S psychologií obchodování úzce souvisí money management, při správném dodržování money managementu, lze dosahovat dobrých výsledků i s průměrným obchodním systémem. Škoda, že se tímto nezabývá více obchodníků, mohli by si ušetřit některé ztrátové obchody. Pokud dva obchodníci obchodují na stejných trzích se stejným obchodním systémem stejně, každý z nich bude mít jiné výsledky, což je dané tím, že všechny signály ke vstupu, ale i k výstupu z obchodu nejsou jasné a čisté a zde právě musí nastoupit obchodníkův instinkt.

Většina kapitol této části je doplněna praktickým příkladem v podobě grafu s reálným obchodem a jeho popisem. Proč a kdy mělo smysl do daného obchodu vstoupit a případně i s odpovídajícím profitem vystoupit. Což je jeden z nejlepších způsobů, jak danou problematiku vysvětlit, tudíž si myslím, že tato část je z celé práce opravdu nejprínosnější.

3 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem si vytyčil cíl, popsání možností obchodování na burze. Domnívám se, že jsem tento cíl splnil, neboť v první teoretické části se čtenář dozví na jakých burzách vůbec může obchodovat, s čím může obchodovat a kdy může obchodovat. Detailnějším rozbor je věnován Burze cenných papírů Praha. V praktické části se čtenář opět dozví, jak může obchodovat a to vše od základních informací jako jsou jednotlivé příkazy, které musí ovládat, přes jednotlivé patterny, praktické ukázky obchodů v podobě grafů, až po jednotlivé indikátory, které jsou stěžejní pro technickou analýzu. Doufám, že tato práce může sloužit jako takový malý návod pro lidi, kteří se ve svém životě chtějí obchodováním zabývat. S trochou rozumu, správným přístupem a pílí může obchodovat prakticky každý. Důkazem toho je například Michelle Williams, která ve svých 16 letech během jednoho roku vydělala z 10 000 dolarů desetinásobek. Jednalo se sice o dceru slavného tradera Larryho Williamse, ale lze říci, že pokud máme dobrý obchodní systém, tak můžeme dosáhnout opravdu velkého zhodnocení. Základem je vytvořit vlastní obchodní systém, poté jej opravdu poctivě zbacktestovat a na jeho základě začít používat v praxi, popřípadě jej poupravit podle aktuálních potřeb a hlavně

jej svědomitě dodržovat. Je škoda, že se dnes tomuto nevěnuje více lidí, protože obchodování na burze pomocí technické analýzy není zase tak složité. Může to být nedostatkem počátečního vkladu, který by měl být kolem 10 000 dolarů. Nebo zkrátka strachem z možného neúspěchu. Obchodování není rozhodně pro každého. Ten kdo chce být na burze úspěšný, musí pro to něco udělat, obětovat tomu určitý čas, až pak může očekávat kýžený úspěch.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

WILLIAMS, Larry. *Dlouhodobá tajemství krátkodobých obchodů*. Praha : Centrum finančního vzdělávání, 2007. 272 s. ISBN 978-80-903874-1-6

NESNÍDAL, Tomáš; PODHAJSKÝ, Petr. *Jak se stát intradenním finančníkem*. Praha : Centrum finančního vzdělávání, 2008. 283 s. ISBN 978-80-903874-4-7

NESNÍDAL, Tomáš; PODHAJSKÝ, Petr. *Kompletní průvodce úspěšného finančníka*. Praha : Centrum finančního vzdělávání, 2009. 338 s. ISBN 978-80-903874-5-4.

ROBERT, Holman. *Makroekonomie - Středně pokročilý kurz*. Praha : C. H. Beck, 2004. 420 s. ISBN 80-7179-764-2.

MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie*. Praha : Melandrium, 2002. 271 s. ISBN 80-86175-20-0.

NESNÍDAL, Tomáš; PODHAJSKÝ, Petr. *Financník* [online]. 2004 [cit. 2010-05-24]. Dostupné z WWW: <www.financnik.cz>.